

SLOVENSKA vestnik

Letnik XX.

Celovec, petek, 17. september 1965

Štev. 38 (1216)

Kultura in prosveta — manifestacija obstoja in življenja naroda

Proslava šestdesetletnice slovenskega prosvetnega društva v Logi vasi

Deželni svetnik Erich Suchanek, ki je nedeljsko proslavo obiskal kot osebni zastopnik deželnega glavarja Sime, je v svojem govoru med drugim naglasil:

Koroško imenujejo deželo gora, jezer in pesmi. Naravne lepote naše dežele predstavljajo očarljiv zunanji okvir, toda pesem je notranji izraz srca našega ljudstva. Pesem je tista, ki šele omogoča vpogled v svojstveno bistvo naših deželanov in samo tisti, ki sliši ta glas, bo res znal razumeti in ljubiti naše ljudstvo. Tako je postala pesem resnični srčni jezik vseh Korošcev.

Današnja jubilejna slavnost ob 60-letnici obstoja vašega društva je časten dan, na katerega ste lahko ponosni; v čast pa je tudi meni, da se lahko udeležim te proslave. Z veseljem ugotavljam, da naša stara pevsko tradicija v minulih 60 letih ni zabeležila le lep razvoj, marveč je našla tudi v sedanjosti nov čas, ki pripaja do izraza v predanosti idealistov. Zato vam ob vašem jubileju izrekam priskrbeno čestitke tako v svojem lastnem imenu kakor tudi v imenu gospoda deželnega glavarja, katerega imam čast tukaj zastopati. Za vaše kulturno poslanstvo in kulturne stvaritve vam osebno in v imenu dežele izrekam zahvalo in polno priznanje.

Zaradi obmejne lege Koroške na stikališču treh velikih evropskih narodnih skupin je prebivalstvo dežele posebno dovzetno za ideje mednarodnega sporazumevanja. Bolestne izkušnje dveh svetovnih vojn so to dovzetnost še poglobile. Danes lahko upravičeno ugotavljamo, da je misel dobrega sosedstva postala resničnost; sosedstvo z Jugoslavijo na eni in z Italijo na drugi strani je na Koroškem našlo dober odziv in že dolgo rodi dragocene sadove. Pri tem je največjega kulturnega in državnopolitičnega pomena kulturna izmenjava z našimi sosedi Slovenijo in Videmsko pokrajino. S temi kulturnimi stiki nudi Koroška kot majhna dežela zgled velikim državam za sporazumevanje med narodi.

Koroška ima prastaro zgodovino, ki se odraža v kulturnih spomenikih in umetninah. Naravne lepote Koroške vsako leto pritegnejo stotisoče tujcev, ki iščejo in najdejo tukaj odih in sprostitve. Gospodarstvo dežele se ob pridnosti svojih prebivalcev pomembno in stalno razvija. Čeprav so naravne katastrofe minulega tedna prizadele deželi in njenemu gospodarstvu veliko škodo ter so mnogi naši sodeželani utrpeli težko izgubo, nam ni treba obupavati. Ravno to je znova dokazalo, da znajo biti Korošci v trenutkih sile ne glede na narodno pripadnost in svetovni nazor enotni v interesu svoje domovine in dežele Koroške.

Ob vstopu v sedmo desetletje obstoja želim prosvetnemu društvu v Logi vasi stalen napredek tudi v bodoče. Poleg čestitke in zahvale pa imam do vas, dragi prijatelji prosvetnega društva Loga vas, še eno prošnjo: ostanite to, kar ste bili in postali tekom šestdesetih let — srčen del lepe in plemenite kulture v naši lepi koroški deželi!

Šestdesetletnica organiziranega kulturno-prosvetnega dela, kot jo je minulo nedeljo slavilo Slovensko prosvetno društvo „Svoboda“ v Logi vasi, je nedvomno dogodek, ki daleč presega društveni okvir. To je izredno pomemben dogodek za celo občino in, kakor je pokazala nedeljska prireditve, dogodek za vso deželo; v konkretnem primeru pa seveda še posebno za slovensko narodno skupnost na Koroškem in za slovenski narod v celoti.

Ob tej pomembnosti je zlasti pričala udeležba na proslavi. Med častnimi gosti so bili deželni svetnik Erich Suchanek kot osebni zastopnik koroškega

deželnega glavarja Sime, bivši deželni glavar Ferdinand Wedenig, predsednik Zveze kulturno-prosvetnih društev Slovenije in član glavnega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva Branko Babič, jugoslovanski konzul v Celovcu Željko Jeglič, logovaški župan Jožef Ulbing s člani občinskega odbora, vrbski podžupan Wagner, predsednik Slovenske prosvetne zveze dr. Franci Zwitter, ravnatelj slovenske gimnazije dvorni svetnik dr. Joško Tischler ter številni zastopniki slovenskih prosvetnih društev iz sosednih krajev.

Podrobno poročilo o poteku nedeljske prireditve objavljamo na 4. strani današnje številke.

Svoboden nacionalni in kulturni razvoj vsakega naroda

je predpogoj za mednarodno sožitje in medsebojno razumevanje

Na proslavi v Logi vasi je govoril tudi predsednik Zveze prosvetnih organizacij Slovenije Branko Babič, ki je jubilejnemu društvu čestital v imenu Socialistične zveze delovnega ljudstva ter kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije. Med drugim je v svojem govoru poudaril:

Kultura in prosveta je ena najpristnejših in najglobljih manifestacij obstoja in življenja nekega naroda. Tudi dolgoletno delo tega društva dokazuje, da obstoja tukaj s svojo življenjsko silo slovenski živeli, ki se narodnostno in vsestransko razvija. Matična Slovenija se veseli vsakega takega praznika, ki je izraz življenjske moči, saj nas ne glede na meje prevevajo ista čustva, povezuje nas isti jezik, vse, kar je skupnega v nekem narodu.

Svoboden nacionalni in kulturni razvoj vsakega naroda, ne glede na to, kje živi, je prav gotovo predpogoj za zblizanje med narodi, za sožitje in sodelovanje, za medsebojno črpanje kulturnih vrednot. Tudi današnja kulturna manifestacija govori o takim razvoju in to je dejansko eden od osnovnih pogojev za medsebojno razumevanje in prijateljstvo med narodi obeh sosednih dežel.

Naj ponovim besede, ki jih je nedavno izrekel eden vodilnih državnikov in politikov Avstrije: manjšine naj ne bodo predmet spora in sovraštva, ampak most zblizanja, razumevanja, prijateljstva in sožitja tako med narodi kot tudi med državami. To mi vsi globoko pozdravljamo in bi bilo želeli, da

bi ta misel dejansko vsebolj postala tudi stvarnost. V tem smislu vam še enkrat čestitam k vašemu prazniku in želim tukajšnjemu društvu za nadaljnje delo obilo uspehov.

Posebno priskrben in slovesen je bil trenutek, ko je sedanji predsednik društva Maks Kakič počastil tri še živeče ustanovne člane — Matevža Rainerja, Jožefa Straussa in Rudolfa Gröblacherja. Poudaril je njihovo pionirsko delo, ko so pred šestimi desetletji z ustanovitvijo takratnega prosvetnega društva „Slavček“ položili temelje organizirani slovenski prosvetni dejavnosti v Logi vasi in okolici. Zagotovil je, da hoče sedanja generacija nadaljevati njihovo delo, ter jim izročil spominska darila. Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ iz Škofič pa je logovaškemu prosvetlašem ob njihovem jubileju poklonilo lepo sliko svojega pevskega

zbor kot spomin in simbol meddruštvenega sodelovanja v skupnih prizadevanjih pri gojitvi slovenske prosvete na Koroškem.

Vsled dežja se je moral ostali del prireditve odvijati v dvorani gostilne „Marica“, kjer so se nadaljevali nastopi pevskih zborov. Predsednik SPZ dr. Franci Zwitter pa je vrsti zaslužnih članov jubilarnega društva izročil „Drabosnjakova priznanja“, s katerimi jih je Slovenska prosvetna zveza odlikovala za njihovo požrtvovalno in nesebično prizadevanje v korist prosvetne dejavnosti med koroškimi Slovenci.

Svojo proslavo je Slovensko prosvetno društvo „Svoboda“ zaključilo s humano akcijo: med udeleženci prireditve je izvedlo zbirko prostovoljnih prispevkov, ki jih bo dalo na razpolago domači občini za žrtve nedavnih poplav.

Predsednik Slovenske prosvetne zveze dr. Franci Zwitter je v svojem govoru na nedeljski proslavi v Logi vasi med drugim dejal:

Pred približno sto leti se je zbralo slovensko ljudstvo iz vse Koroške na velikem taboru v tej občini in prvič v zgodovini postavilo narodne zahteve, ki so sila podobne današnjim zahtevam našega ljudstva. Že pred sto leti so tukaj v Logi vasi koroški Slovenci terjali svoj jezik v šoli, terjali svojo materinščino v uradih. Tudi danes imamo še iste zahteve; še naprej hočemo v šolah našo materinščino in še naprej se glasi naša zahteva po našem jeziku v uradih.

Pred šestdesetimi leti pa so se tukaj znašli ljudje, ki so spoznali potrebo po organizirani borbi in po organiziranem gojenju naše domače slovenske kulture tukaj na naši slovenski zemlji. Zbrali so se na ustanovnem občnem zboru slovenskega prosvetnega društva „Slavček“ moške, od katerih trije so tukaj med nami, ostale pa že pokriva bladna zemlja. Tem pionirjem danes čestitamo in se jim zahvaljujemo vsi člani slovenskega prosvetnega društva v Logi vasi ter vsi slovenski prosvetasi na Koroškem. Hvala vam za veliko delo, ki ste ga začeli pred šestdesetimi leti. Vam se imamo zahvaliti, da se tukaj še razlega slovenska pesem, da tukaj še ustvarjamo in gojimo slovensko kulturo. Kajti v Logi vasi ni bilo lahko in naravnost čudo je, da ob navalu tujkega prometa, ob pritisku neposredne Vrbe danes tukaj še živi slovenska beseda. To ste ustvarili vi, ki ste bili v resnici koroški samorastniki, saj tukaj ni bilo slovenske šole in je tudi še danes ni.

Vsi naši prosvetasi tukaj so bili samorastniki, ki so se zavedali, da je treba gojiti slovensko pesem, da je treba spoštovati materino govorico in da je treba čuvati domačo zemljo. Jubilejno društvo se je te svoje naloge zavedalo skozi vseh šestdeset let. Društvo „Slavček“, kakor so ga imenovali pred 60 leti, je ustvarilo in vzgojilo rod, ki je danes ponosen na svojo govorico in jo ljubi z vsem srcem. To smo slišali danes tukaj in vemo, da je stalo društvo na braniku tudi tedaj, ko je bilo najhujše za naše ljudi. Tudi člani slovenskega prosvetnega društva „Slavček“ so morali v koncentracijska taborišča in v izseljeništvu, tukajšnja zemlja pa krije naše padle partizane.

Kljub temu pa je društvo ostalo zvesto idealom svojih ustanoviteljev in jim je zvesto tudi danes. Ko je po letu 1945 napočil nov čas, ga je razumelo tudi to društvo. Preimenovalo se je v „Svoboda“ in to razumelo tako, da je treba dati svobodo vsakemu narodu, vsem ljudem. To je geslo tega društva in to je geslo nas vseh.

Jubilejnemu društvu želimo, da bi še nadaljnja desetletja ustvarjalo tukaj na tej domači zemlji — v korist našega ljudstva in v korist dobrega sožitja v deželi!

Uradni obisk deželnega glavarja Sime

v avtonomni deželi Furlanija-Juljska krajina

Po svojem nedavnem uradnem obisku v sosedni Sloveniji je koroški deželni glavar Hans Sime ta teden bival na dvodnevnem uradnem obisku v avtonomni deželi Furlanija-Juljska krajina. Poleg žene so ga spremljali še ravnatelj deželnih uradov dr. Hauer, personalni šef deželne vlade dr. Lobenwein, naslednik vodje kulturnega referata dr. Polley in prvi tajnik dr. Scheiber, medtem ko se je razgovorov v Trstu udeležil tudi predstavnik avstrijskega generalnega konzulata dr. Fröhlich.

Med svojim bivanjem v Trstu je

imel deželni glavar Sime razgovore s predstavniki avtonomne dežele, ki so se jih na italijanski strani udeležili predsednik deželne vlade dr. Berzanti, predsednik deželnega zbora dr. Rinaldini, člani deželne vlade, tržaški župan dr. Franzil in italijanski generalni konzul v Celovcu. Obravnavali so vrsto aktualnih problemov, ki zadevajo obe sosedni deželi in katerih skupno reševanje bo v bodoče koristilo obeh deželam. V posameznih vprašanjih (kot so na primer kulturna izmenjava, prometne zveze in podobno) pa je bila izražena želja, da bi v sodelovanje

med sosednimi deželami vključili tudi Slovenijo.

Koroški gostje so si v Trstu in okolici ogledali razne zanimivosti, v Vidmu pa je deželnega glavarja Sime in njegovo spremstvo sprejel župan Cadetto s predstavniki Videmske pokrajine.

Prvi uradni obisk koroškega deželnega glavarja Sime v avtonomni deželi Furlaniji-Juljski krajini je potekal v vzdušju medsebojnega razumevanja in sodelovanja ter je bistveno prispeval k še boljšemu razvoju dobrososedskih odnosov.

V kolesju gospodarstva škriplje

Po poletnih počitnicah stopata vlada in parlament v jesenskem delu pred dokaj neprijetna vprašanja in pred zelo odgovorno delo njihovega reševanja. Vala podražitev medtem še ni uspelo zaježiti in tudi dotok denarja v državno blagajno še vedno zaostaja za predvidenimi v proračunu tekočega leta.

K tem znamenjem škripanja v kolesju gospodarstva pa se pridružujejo še druga. Gospodarska rast letos očividno popušča. Lani je znašala še 8%, letos pa je od 6% v prvem četrtletju zdrknila na 4% v drugem četrtletju. Tudi konjunktura v investicijski dejavnosti popušča od četrtletja do četrtletja. Industrija, ki sodi med glavne investitorje, trdi, da sta notranjepolitična stagnacija in nejasnost glede poteka integracijskih prizadevanj naše države glavna vzroka tega popuščanja. Da spricho tega prihaja tudi v industrijo manj naročil, se razume samo po sebi.

Škripanje v kolesju našega gospodarstva pa poleg tega povzroča tudi neugodni razvoj naše zunanje trgovine. Junija je bil izvoz le še za 3% višji kot pred enim letom. Ker je bil industrijski izvoz v države EGS celo za 0,5 odstotka nižji kot pred letom dni in ker je tudi v območje EFTA narastel le za 0,5%, gredo ti trije odstotki v glavnem na račun ugodnejšega agrarnega izvoza in na račun povečane izvoza v vzhodne in jugovzhodne države. Kako blagodejna so postala prizadevanja zadnjih dveh let za aktivizacijo trgovine s temi državami, vidimo iz izvoza v nje, ki je v prvem polletju narastel za 20%. Ker pa ta izvoz predstavlja še vedno le 14,7% avstrijskega izvoza, ni bil v stanju, da bi zmanjšal deficit v zunanji trgovini prvega polletja, ki je znašal 518 milijonov šilingov, od katerih odpade samo na drugo četrtletje 379 milijonov šilingov.

Spricho takih okoliščin stoji vlada in parlament pred težkimi vprašanji, ko pričunjata pretesati predloge državnega proračuna za leto 1966. Ta vprašanja so toliko težja, ker je med okvirom, ki ga je za ta proračun sporočil finančni minister, in med zahtevami ministrov do njega še vedno 11 milijard šilingov razlike. Dejansko pa je ta razlika še večja, če upoštevamo, da bo samo za odpravo škode, ki jo je na javnih objektih in komunikacijah povzročilo letošnje katastrofalno vreme, potrebnih daleč preko milijarde šilingov. To mora nujno skrečiti tekoče investicije javne roke, ki je največji investitor v državi.

Tako stojimo devet mesecev po zadnjem poskusu stabilizacije vrednosti šilinga, ki so jo omajali podobni pojavi preteklih let, spet v času, ko znamenja inflacijskih tendenc od četrtletja do četrtletja naraščajo. Po mednarodnih ugotovitvah koreninijo ti pojavi v glavnem v naraščajočem obsegu državnih proračunov in v naraščanju njihovih deficitov. Pri nas so inflacijske tendence toliko nevarnejše, ker cene že od leta 1960 neprestano, v zadnjih dveh letih pa naravnost skokovito naraščajo.

Posledice inflacijskih tendenc padejo v veliki meri v breme delovnih ljudi, ker z njimi vrednost njihovega dela vedno bolj zaostaja za cenami blaga njihove potrošnje. V veliko breme pa gre delovnim ljudem tudi splošno škripanje v kolesju gospodarstva, kajti industrija in trgovina takih bremen doslej še nista prevzeli na svoje rame, marveč sta jih vedno spet prevzeli na delovne ljudi, prej na njihovem delovnem mestu, sedaj pa na trgu, kjer se srečajo z njima kot konzumenti. Tako gledano pa postaja dokaj jasno, kam bo treba v prihodnjih tednih posvetiti in poiskati skrite vzroke škripanja v kolesju našega gospodarstva.

UGODEN RAZVOJ TURIZMA V JUGOSLAVIJI:

Nočitve in devizni dotok naraščajo

Še bolj kot zadnja leta so letos inozemski turisti izbirali Jugoslavijo za svoj oddih in počitnice. Po podatkih iz 74 jugoslovanskih turističnih krajev se je v prvih sedmih mesecih število nočitev inozemskih turistov povečalo za 10 odstotkov na 3.908.000 nočitev. V istem času se je število nočitev domačih turistov povečalo za 4 odstotke na 5.450.000 nočitev.

V prvih sedmih mesecih je jugoslovansko mejo na mejnih prehodih Slovenije prekorčilo 2.859.526 inozemskih turistov v rednem in 2.305.749 v maloobmejnem prometu. Porast turistov znaša letos 93 odstotkov, porast turistov v tranzitu pa znaša 62 odstotkov. Inozemski turisti so v tem času prinesli v Jugoslavijo deviz v rednosti 24.761.000 dolarjev, kar je za 8 odstotkov več kot v istem razdobju leta 1964.

V slovenskem Primorju se je število nočitev inozemskih turistov povečalo za 25 odstotkov, v Istri za 4 odstotke, v Dalmaciji brez Dubrovnika se je število inozemskih nočitev povečalo za 18 odstotkov, v Dubrovniku pa za 23 odstotkov. Število teh nočitev pa se je povečalo tudi v Kvarnerju in sicer za 15 odstotkov. Po republikah gledano se je število inozemskih nočitev v Sloveniji povečalo za 25 odstotkov, v Bosni in Hercegovini za 15 odstotkov, v Srbiji za 38 odstotkov, v Makedoniji pa celo za 63 odstotkov.

K porastu števila turistov in njihovih nočitev je v veliki meri pripomogla dograditev Jadranske magistrale, ne nazadnje pa tudi ureditev ceste od Ljubljanskega predora, saj je letos v prvih sedmih mesecih prišlo v Jugoslavijo 2.670.543 inozemskih turistov v cestnem prometu, medtem ko jih je prišlo z železnico le 155.671, v zračnem pa 22.164.

Deželni zbor je razpravljajl o nedavnih poplavih na Koroškem

Prejšnji teden se je koroški deželni zbor sestel na izredni seji, na kateri je razpravljajl o posledicah nedavnih poplav v deželi in sprejel ustrezne sklepe za popravilo škode. Podlaga za razpravo je bilo obširno poročilo deželnega glavarja Sime, ki je navedel točne podatke o razsežnosti škode ter o dosedanjih prizadevanjih za prvo pomoč prizadetim krajem.

V svojem poročilu je deželni glavar Sima naglasil, da so imele reševalne akcije tri prvenstvene namene: najprej rešiti in zavarovati človeška življenja, nato zagotoviti preskrbo z zdravili in živili ter končno spet vzpostaviti zvezo med posameznimi med poplavi prizadetimi kraji. V tej zvezi je izrekel zahvalo vsem tistim, ki so v dneh katastrofe nesebično pomagali reševati ljudi in imovino.

Ko je poročal o razsežnosti nastale škode, je deželni glavar med drugim navedel, da je bilo uničenih 40 mostov, od tega 12 na Dravi, za gradnjo mostov bo potrebnih 150 milijonov šilingov; za razne vodogradnje bo potrebnih okoli 120 milijonov šilingov; na področju kmetijstva je bilo uničenih 100 km raznih potov, 10.000 ha kmetijske površine in 100.000 kubičnih metrov lesa; na področju obrtnega gospodarstva je bilo prizadetih 500 obratov. V celoti je bilo na Koroškem preplavljenih 127 kvadratnih kilometrov in ogroženih okoli 45.000 ljudi. Po dokončnih cenitvah znaša skupna škoda okoli 660 milijonov šilingov.

V svojem poročilu se je deželni glavar Sima zahvalil tudi za pomoč, ki so jo nudile sosedne dežele ter posebej omenil ponujeno pomoč iz Slovenije (med drugim je ponudil Kranj pomoč Beljaku) in to poudaril kot dokaz dobrososedskih odnosov med obema deželama.

Deželni zbor je na podlagi tega poročila sprejel poseben nujnostni sklep, v katerem poziva deželno vlado, občine, ustanove in podjetja, naj z vsemi razpoložljivimi silami pomagajo pri popravilu škode in pri obnovi prizadetih krajev. Deželni vladi je dal pooblastilo, da po potrebi stavi na razpolago še nadaljnja denarna sredstva (za takojšnjo pomoč je namenila deželna vlada 13 milijonov šilingov), na koroško prebivalstvo pa je naslovil poziv, naj vsak posameznik po svojih zmožnostih prispeva za pomoč težko prizadetim sodeželanom.

Poziv mednarodne zadržne zveze

Ob letošnjem svetovnem zadržnem dnevu je mednarodna zadržna zveza, ki združuje 190 milijonov članov v 54 državah, naslovila na včlanjene organizacije poziv, v katerem med drugim pravi:

● Letos obhajamo 20-letnico konca druge svetovne vojne in pozivamo vse člane, naj se z vsemi silami prizadevajo za doseg trajnega miru na svetu. Znova poudarjamo potrebo po splošni in popolni razorožitvi pod mednarodnim nadzorstvom.

● Potrjujemo globoko zakoreninjeno vero, da je zadržništvo v vseh deželah sveta izvrstno gospodarsko in družbeno sredstvo, s katerim človeštvo lahko spoznamo graditi pravičnejšo ureditev sveta in doseže višjo stopnjo gospodarskega blagostanja in človeškega dostojanstva.

● Opozorjamo na pomembno vlogo, ki jo zadržniki lahko igrajo v boju proti lakoti in pri dvigavanju življenjske ravni s koordinacijo svoje dejavnosti za proizvodnje in konzumente.

● Pozivamo vse člane, da se v letu 1965, letu mednarodnega sodelovanja, posebno slovesno spominjajo 20-letnice obstoja Združenih narodov.

Začetek jesenskega dela v vladi

V ponedeljek se je ministrski svet prvič po poletnih počitnicah sestel na redni seji, s katero se je pravzaprav začelo tudi jesensko delo vlade, kajti v torek je sledila tudi že prva redna vladna seja.

Dnevni red izredne seje je bil zelo obširen, obsegal je nad 300 točk, ki se nanašajo predvsem na vprašanja iz vladnega programa, v kolikor jih obe vladni stranki doslej nista uspeli rešiti. Na ponedeljski seji, ki se je nadaljevala tudi v torek dopoldne, je vladalo „delovno“ vzdušje. V mnogih vprašanjih je uspelo doseči načelno soglasje

je in je bila s tem odprta možnost, da o konkretnih rešitvah razpravljajo pristojni pododbori in komisije.

Kakor je to razveseljivo, pa je treba hkrati upoštevati, da sta napravili vladni stranki korak naprej le pri vprašanjih, ki so več ali manj podrejenega pomena (na primer sta se sporazumeli o 26. oktobru kot državnem prazniku Avstrije, ki pa bo ostal navaden delovni dan) ali pa ureditev problemov ni odvisna samo od Avstrije, kot to velja med drugim za južnotirolsko vprašanje in za vprašanje aranžmaja Avstrije z EGS. Nasprotno pa se tako imenovanih „vročih želez“, med katera spadajo zlasti stanovanjsko vprašanje, reforma radia in sprememba volilnega zakona, sploh nista dotaknili.

Torkova redna seja ministrskega sveta je bila v pretežni meri posvečena vprašanju v zvezi z nedavnimi poplavi. V tem vprašanju si stališča obeh strank močno nasprotujeta in zato rešitev še ni bila možna.

PONUDBA MLEKA ZAHTEVA:

Nova tržišča za mlečne izdelke

V prvem polletju je dobava mleka v mlekarne narasla za 5,1%, medtem ko je konzum pitnega mleka padel za 0,6 odstotka. Za isti odstotek je padel tudi konzum masla, katerega proizvodnja se je povečala za 8%. V izvoz je od proizvedenih 18.950 ton masla šlo le 3310 ton, kar pa je kljub temu za 47% več kot lani. Izvoz sira se je povečal za 10,4%, izvoz polnega mleka v prahu pa za 27,3% in je znašal 8880 ton. Istočasno je proizvodnja posnetega mleka v prahu narasla za 29% na 8470 ton, proizvodnja kondensiranega mleka pa za 24% na 3270 ton. Ker dobava mleka vedno bolj narašča, pa bo treba povečati tudi prizadevanja za vnovčenje mlečnih izdelkov.

POSIROKEM SVETU

PARIZ. — Poljski premier Juzef Cyrankiewicz je po sestanku s predsednikom de Gaullem izjavil novinarjem v zvezi z vprašanjem zahodno-poljske meje naslednje: Stališče generala de Gaulle do vprašanja zahodne poljske meje je toliko poznano, da se ni potrebno več vračati na to vprašanje. Moram samo izraziti naše priznanje generalu de Gaulle. Ureditev tega vprašanja predstavlja element popuščanja in varnosti, stališče Francije v tem vprašanju pa je zelo pomembno. Naša meja je bila določena v Potsdamu. Ob koncu je poljski premier še dodal, da bodo generala de Gaulle vedno prisrčno sprejeli na Poljskem, če bo prišel na obisk.

CELOVEC. — V ponedeljek je prispela v Celovec skupina desetih vodno-gradbenih izvedencev iz Slovenije. Na Koroškem se bodo zadržali teden dni ter si ogledali celo vrsto vodno-gradbenih naprav v deželi. Skupino vodi dipl. ing. Brici. Ob prihodu je goste ob navzočnosti zastopnikov deželne gradbene direkcije in KELAG-a pozdravil deželni gradbeni direktor dipl. ing. dr. Prosssegger.

VROCLAV. — V Vroclavu, v mestu, ki so ga Nemci preimenovali v Breslau, je kardinal Wyszyński na veliki cerkveni svečanosti, katere se je udeležilo okoli 20.000 ljudi, spregovoril tudi o vprašanju poljsko-nemške meje na Odri. Kardinal je zatrdil, da je bila Slezija po prebivalstvu in kulturi poljska, da torej tudi danes pripada povsem upravičeno poljski državi. Zahodnonemski listi naglašajo v svojih komentarjih, da je kardinal s to izjavo hotel naglasiti nedotakljivost meje na Odri in Nisi, hkrati pa od Vatikana doseči, da bi to mejo priznal ter sedanjim začasnim poljskim škofom na nekdanjem nemškem ozemlju priznal stalnost. Glavni tajnik poljske delavske stranke Gomulka je pred nedavnim zopet poudaril, da sleza Zahodna Nemčija prste po poljski zemlji.

RIM. — Vatikan je uradno sporočil, da bo papež Pavel VI. obiskal sedež OZN v New Yorku. Sporočilo je priobčilo vatikansko glasilo „Osservatore Romano“, kjer piše, da je papež Pavel VI. sprejel povabilo generalnega sekretarja U Tanfa. Podrobnosti o bližnjem potovanju papeža v New York niso priobčile, razen da bo potoval z letalom in da bo njegov obisk trajal le en dan.

RIM. — V Rimu bo 1. in 2. oktobra v organizaciji Italijanskega avtomobilskega kroga „mednarodni dialog za moralizacijo uporabe cest“. Na zasledanju bo govora o vrednosti življenja, o moralni odgovornosti šoferja, o dalžnostih, ki so v zvezi z avtomobilskim prometom, o psiholoških, vzgojnih in verskih aspektih v obnašanju človeka za volanom. Nikakoga dvoma ni, da so razprave tega „mednarodnega dialoga“ zelo pereče. Prometni incidenti so postali prepogost vzrok smrti ter invalidnosti in postajajo smrti, ki jih terja čestni promet, bolj pogostne od smrti, ki so jih do nedavna terjale žilavne bolezni.

ZAGREB. — Predsednik Jugoslavije Tito je na tiskovni konferenci po ogledu mednarodnega velesejma v Zagrebu ugotovil, da jugoslovanska industrija trenutno zaradi visokih proizvodnih stroškov in nizke produktivnosti dela ne more konkurirati z visoko razvitimi državami. Poudaril je, da mora prenehati izvoz na račun standarda delovnega ljudstva. Gospodarsko reformo je Tito označil kot revolucijo v nadaljnjem močnem gospodarskem razvoju in dvigu življenjske ravni. Sedanje težave so po njegovem mnenju samo začasne. Gospodarska reforma ni samo notranje vprašanje, je poudaril, temveč stvar okrepitve jugoslovanske mednarodne izmenjave. Dejal je, da morajo slediti tehničnemu razvoju v svetu in je zato treba najti ustrezne pogoje doma.

FRANKFURT. — Zahodnonemški kancler Erhard je izjavil, da je Atlantski pakt enako pomemben za Evropo kot za Združene države Amerike in bo pomemben tudi po letu 1969 v obliki, ki bo odvisna od časa in položaja. Hkrati je kancler Erhard namignil, da bi moral dobiti ponovna zagotovila ameriškega predsednika Johnsona, da bo Zahodna Nemčija udeležena v atlantski nuklearni strategiji.

DUBROVNIK. — Računajo, da se bo število nočitev v občini Dubrovnik dvignilo do konca leta na dva milijona. V prvih osmih mesecih letošnjega leta so zabeležili nad 1,5 milijona nočitev, v istem obdobju lani pa le 1,2 milijona. Devizni priliv je letos večji za 20 odstotkov, odkup deviznih sredstev pa za 70 odstotkov v primerjavi z istim razdobjem lani.

RIM. — Italijanski premier Aldo Moro je sporočil, da delegaciji delavske partije Severnega Vietnam ne bodo dali dovoljenja za obisk v Italiji. Partijska delegacija Severnega Vietnam bi morala prispeti v Rim na povabilo KP Italije. Ko je premier Moro obrazilil sklep, da severnovietnamski delegaciji ne bodo izstavili Italijanskega vstopnega vizuma, je dejal, da dajejo vizume obiskovalcem iz držav, s katerimi Italija nima diplomatskih stikov, samo takrat, če je njihov obisk v zvezi s povsem določenimi gospodarskimi ali trgovskimi nalogami in še takrat samo izjemoma.

MEXICO CITY. — Mehška vlada je ukazala kapetanu ladje El Mexicano, naj v pristanišču Long Beach takoj izkrci orožje, namenjeno za ameriško vojsko v Vietnamu. Ladjo je najela neka newyorška transportna firma. Kapetan je ubogal ukaz svoje vlade.

RIM. — V torek je papež Pavel VI. otvoril četrto zasedanje drugega vatikanskega koncila. Koncil je začel s svojim delom v sredo na svoji prvi delovni seji. Predvidoma bo sedanje in hkrati zadnje zasedanje II. vatikanskega koncila trajalo do božičnih praznikov.

BEOGRAD. — Pred nedavnim so v Beogradu končali svetovno konferenco o prebivalstvu, ki je trajala 12 dni in je bila pod pokroviteljstvom Združenih narodov. Na njej je sodelovalo nad tisoč znanstvenikov iz 70 držav iz vseh kontinentov. Na konferenci so obravnavali nad 600 znanstvenih ugotovitev demografov, zdravnikov, biologov, ekonomistov, urbanistov in drugih strokovnjakov. Konferenca je s posebno resolucijo izrekla jugoslovanski vladi in organizatorjem priznanje za izredno dobro organizacijo.

PULJ. — Prvi sekretar CK madžarske socialistične delavske partije Janos Kadar je svoj letni oddih v Jugoslaviji zaključil in se v nedeljo vrnil v Budimpešto. V Pulju so se od njega poslovili maršal Tito z ženo, predsednik hrvaškega sabora Kraljević, sekretar CK ZK Slovenije Miha Marinko, veleposlanik Madžarske v Jugoslaviji in drugi.

V začetku šolskega leta

potrebuje otrok posebno pomoč

V začetku novega šolskega leta mnoge starše navdaja zaskrbljenost, ali bo njihov otrok obvladal snov v novem, višjem razredu. Ta strah je še posebno opravičljiv pri starših, katerih otroci so v preteklem šolskem letu dosegli le slabši uspeh. Kako torej pomagati otroku, da bo s čim večjim uspehom osvajał novo snov?

Predvsem moramo dobro poznati otroka in vzroke, zaradi katerih je v šoli slabo uspeval. Eden od najbolj pogostih vzrokov za njegove neuspehe v šoli je brez dvoma nezadostno znanje, na podlagi katerega naj bi učenec pričel osvajať novo snov. Če pri učencih v nižjih osnovnošolskih razredih včasih opazimo, da imajo izredno slabo podlago iz prejšnjega leta — največkrat v računstvu in branju. Ne glede na to, kateri razred otrok obiskuje, je potrebno, da te vrzeli znanja čim prej izpopolnimo.

Ambicije nekaterih staršev so čisto večje kot otrokove zmoglosti. Problem je v tem, da prav starši podpovprečno razvitih otrok navadno ne uvidijo meje njihovih sposobnosti. Ti starši so pogosto v konfliktu tako z otroki kakor tudi z njihovimi učitelji, posledica tega pa je, da zanemarjajo otrokov razvoj na drugih področjih.

Zaradi pretiranih ambicij svojih staršev so mnogi otroci preobteženi z najraznovrstnejšimi dejavnostmi. Brez ozira na to, kaj njihovega otroka resnično zanima, kaže se, da njegove sposobnosti in želje, hočejo nekateri starši po vsej sili, da njihov otrok hkrati obvladuje snov šole, tečaj tujega jezika, pouk glasbe in po možnosti še raznih drugih tečajev. Takšen otrok, ki je ves raztrgan zaradi preštevilnih obveznosti, je na najboljši poti, da ne bo uspel na nobenem področju.

Kakršni koli so že vzroki za neuspeh otroka v šoli, pa moramo paziti na to, da že v prvih dneh pouka začnemo utrjevati otrokove vsakodnevne delovne navade. Učenec nižjih razredov naj se doma pripravlja na pouk približno eno uro na dan, učenec višjih razredov pa do dve uri dnevno.

Ob začetku novega šolskega leta je najvažnejše ponavljanje. Starši naj ne pozabijo, da celo odlični učenci pozabijo čez poletje nad polovico snovi, ki so se je naučili v prejšnjem šolskem letu — če te snovi ne bodo obnavljali. Prvi tedni šolskega leta so čas ponavljanja. V tem času je treba učno snov iz prejšnjega leta obnoviti in tukaj naj se učiteljem pridružijo tudi starši.

Pomoč, ki jo bomo nudili otroku pri po-

Nova ureditev glede slovenščine na glavnih šolah južne Koroške

Po dosedanji ureditvi je bila na koroških glavnih šolah angleščina edini tuji jezik in so morali torej učenci, čeprav so bili po manjšinskem šolskem zakonu prijavljeni k pouku slovenščine, obvezno obiskovati tudi pouk angleščine. To pomeni, da so se morali poleg rednega pouka v nemščini učiti še dveh drugih jezikov, kar je nedvomno pomenilo dodatno obremenitev in je mnoge starše odvrnilo od tega, da bi svojega otroka prijavili k pouku slovenščine.

Z odredbo deželnega šolskega sveta pa je dobila zdaj slovenščina enak položaj z angleščino. Starši, katerih otroci obiskujejo glavno šolo na južnem Koroškem, imajo torej možnost, da glede prijave otroka k pouku tujega jezika izbirajo med slovenščino in angleščino. Otrokom, ki bodo prijavljeni k pouku slovenščine, v tem primeru ne bo treba obiskovati angleščine; seveda pa se je bodo tudi v bodoče lahko učili kot drugega tujega jezika, vendar na podlagi prostovoljne prijave, medtem ko je pouk prvega tujega jezika obvezen. Razumljivo pa je tudi še naprej dana možnost, da otroke, ki obiskujejo glavno šolo, prijavimo k slovenskemu pouku na podlagi manjšinskega šolskega zakona.

Z novo ureditvijo je bila prijava k pouku slovenščine na glavni šoli vsekakor olajšana in je zdaj dolžnost staršev na južnem Koroškem, da se te možnosti poslužijo in svojim otrokom s tem zagotovijo učenje obeh deželnih jezikov. Znanje le-teh bo veliko prispevalo k dobremu razumevanju med obema narodoma v deželi!

Slovenski umetnik Mario L. Vilhar

bo v kratkem razstavljal na Dunaju

Prihodnji teden bo v razstavnih prostorih Avstrijske državne tiskarne na Dunaju odprta razstava slovenskega umetnika Maria L. Vilharja; odprta bo v času od 20. do 30. septembra.

Maria L. Vilharja smo bralcem našega lista že bolj podrobno predstavili, saj smo svoječasno obširno poročali o njegovem umetniškem ustvarjanju, ki sega od slikarstva do kiparstva ter od gledališča do pesnikovanja. Rojen leta 1925 v Postojni se je najprej posvetil tehničnemu poklicu, vendar je poleg poklicne zaposlitve v industriji študiral tudi upodabljajočo umetnost ter se že od leta 1943 bavi s slikarstvom in kiparstvom. V študijske

navljanju, bo neprimerno bolj učinkovita v začetku šolskega leta kot pa tik pred prihodnjimi poletnimi počitnicami, ko bo otrok le s spominom, ne pa z znanjem opravičil svoj prestop v višji razred. Če pa otrok razred ponavlja, mu moramo nuditi svojo pomoč v še večji meri in se pri tem ne opirati na napačno mnenje, češ da bo letos v šoli bolj uspeval, ker se uči to, kar mu je že znano.

Torej: zdaj, ko se je začelo novo šolsko leto, potrebuje otrok posebno pomoč — tudi od svojih staršev!

namene je leta 1957 prepotoval Avstrijo (iz tistega časa je tudi njegova pesem »Ubežnik«, ki jo objavljamo na 7. strani današnje številke), v letih 1958 in 1960 pa je bil na Danskem; poleg tega je obiskal Švedsko, Belgijo, Nemčijo, Francijo in Italijo, kjer povsod je dobil nove pobude za svoje umetniško snovanje.

Doslej je imel samostojne razstave v številnih krajih Jugoslavije, medtem ko je v inozemstvu razstavljal samo na Danskem, in sicer v Kopenhagenu in v Odense, ko je njegovo razstavo prenašala danska televizija. Sedanja razstava na Dunaju bo njegova tretja afirmacija v tujini, pač pa so njegova dela našla pot v številne javne in zasebne zbirke tudi v Avstriji, Nemčiji, Franciji, Italiji, Danskem, Švedski, Švici in Sovjetski zvezi, tako da je Mario

Mario L. Vilhar: ULIČNI RAZGRAJAČI, metalizirana glina

„Trigon 65“ v Grazu

v duhu sodelovanja med sosednimi deželami

V Grazu je bila zadnja sobota odprta razstava sodobne umetnosti „Trigon 65“, na kateri sodeluje po pet slikarjev in trije kiparji iz Avstrije, Italije in Jugoslavije. Avstrijski del razstave je pripravil ravnatelj dunajske Albrektine dr. Waller Koschatzky, jugoslovanski del ravnatelj Moderne galerije v Ljubljani prof. Zoran Kržišnik, italijanski del pa prof. Umbo Apollino.

Razstava „Trigon“, katere pobudnik je namestnik štajerskega deželnega glavarja in kulturni referent deželne vlade dr. Koren, je bila prvič prirejena leta 1963 in je zamišljena kot bienale, torej prireditelj, ki se priredi vsako drugo leto. Po uspehu, ki ga je doživela pred dvema leti, in po letošnji izbiri je razstava „Trigon“ na najboljši poti, da postane stalna ureditev sodelovanja med sosednimi deželami na področju likovne umetnosti. Mimo tradicionalne kulturne izmenjave, ki obsega zlasti odrsko in glasbeno umetnost, je to nedvomno zelo posrečena zamisel, ki lahko bistveno prispeva k nadaljnjemu utrjevanju prijateljskega sodelovanja in medsebojnega spoznavanja med narodi Avstrije, Italije in Jugoslavije.

Razstavo je v navzočnosti predstavnikov treh sodelujočih držav odprl prosvetni minister dr. Piffl-Percevic.

L. Vilhar danes že širom po Evropi znan umetnik.

V strokovnih krogih je Vilhar znan kot »reporter umetnosti« (da se poleg svojega umetniškega udejstvovanja bavi tudi z novinarstvom, bodi le ob robu omenjeno) in je ta pridevek gotovo upravičen, kajti za njegovo umetniško izražanje je najbolj značilna aktualnost. Kot izredno dober opazovalec življenja okoli sebe zna svojim umetninam vtisniti pečat doživetosti; njegovi liki niso mrtve sence, marveč polnokrvna živa bitja, zajeta iz dnevnega dogajanja. Še prav posebno velja to za njegove skulpture, za katere je značilen smisel za zdrav humor.

Vse te posebnosti

Vilharjeve umetniške izpovedi vsebujejo tudi dela, s katerimi se bo zdaj predstavil na Dunaju. Da omenimo le nekaj primerov: med oljnimi slikami so na primer zastopane »Nemška razsvetljava na Dunaju«, »Razsvetljava Postojnske jame« in »Ribe v mreži«, med skulpturami pa »Reporterska marljivost«, »Najnovejša vesti«, »Ulični razgrajachi« in »Pogovor prijateljev«.

Prepričani smo, da bo Mario L. Vilhar vzbudil pozornost tudi na razvajanem Dunaju.

KULTURNE DROBTINE

● V dneh od 21. do 24. septembra bo na dunajski univerzi delovno zborovanje mednarodnega slavističnega odbora. To bo hkrati največja slavistična prireditev, kar jih je bilo doslej v Avstriji.

● Angleški skladatelj Benjamin Britten je prejel letošnjo mednarodno nagrado „Vihuri-Sibelius“, ki znaša 25 tisoč dolarjev. Med dosedanjimi nagrajenci so tudi Jean Sibelius (1953), Paul Hindemith (1955), Dimitrij Sostakovič (1958) in Igor Stravinski (1963).

● Dunajski filharmoniki so odpovali na svojo veliko turnejo po državah Latinske Amerike, kjer bodo imeli vrsto koncertov v vseh večjih mestih.

● Celovško Mestno gledališče je prejšnjo soboto začelo novo sezono, in sicer s prvo premiero na Komornem odru. Uprizorjena je bila komedija „Ustrelj me vendar, ljubček“, ki je s tem doživela svojo krstno predstavo. Režijo vodi avtor komada B. A. Mertz, ki je imel posrečeno roko pri zasledbi edinih dveh vlog: Christiane Eisler v vlogi Claudie in Franz Lester kot Boris sta iz vrstna temperamentna igralca in ima človek ob njuni

igrji vtis, kakor da bi bil oder poln ljudi. Dogajanje iz sodobnega življenja je dal Siegfried Gradischnig s svojo scenarijo preprosto in realistično okviri.

● V Subotici so zgradili novo poslopje za učiteljske, v katerem se izobražujejo učitelji za madžarske manjšinske šole v Jugoslaviji. Gradbeni stroški poslopja so znašali 150 milijonov dinarjev, oprema pa nadaljnjih 40 milijonov. Šola ima vse potrebne prostore in učne pripomočke za sodoben pouk.

● V Romuniji je bila v lanskem šolskem letu več kakor 15.000 osnovnih in srednjih šol s skoraj 3,5 milijona učencev. Če pomislimo, da ima Romunija le 19 milijonov prebivalcev, to pomeni, da hodi skoraj vsak peti državljan v eno izmed šol.

● Na 23. kongresu mednarodne zveze fizioloških znanosti, ki se je pred nedavnimi zaključil v Tokiju, je sodelovalo čez 3000 znanstvenikov iz 70 dežel vseh celin. Razpravljali so o fiziologiji živčnega sistema, o prebavi, dihanju, krvnem obtoku in drugih pomembnih problemih fiziološke znanosti. Prihodnji kongres mednarodne zveze bo leta 1968 v Washingtonu.

GOSPODARSKO SODELOVANJE MED VZHODOM IN ZAHODOM:

Avstrija kot primer praktične kooperacije

V okviru »Osmih evropskih razgovorov« na Dunaju je imel vicekancler dr. Bruno Pittermann pod gornjim naslovom referat, v katerem je obravnaval položaj in vlogo avstrijskega gospodarstva v razvoju mednarodnega sodelovanja in delitve dela v Podonavju. Zaradi aktualnosti tega vprašanja objavljamo v naslednjem v izvolčih vsebini njegovega referata, kakor je bila objavljena v mesečniku »Die Zukunft«.

Aspekt avstrijskega gospodarstva v pogledu na tesno kooperacijo z vzhodnimi in jugovzhodnimi evropskimi državami Podonavja je treba pričeti obravnavati iz zgodovinskega gledišča. Te danes samostojne države so bile nekoč ali kot del avstro-ogrške monarhije ali pa kot njene sosedne zaradi močnega političnega in gospodarskega izžarevanja nekdanje srednjeevropske velesile tesno povezane z njenim notranjim tržiščem. Za razvoj industrijskih naprav v tem območju so bile razmere na notranjem tržišču 52 milijonov ljudi za vključene in izven stoječe dežele zelo pomembne.

Pri zlomu Avstro-ogrške monarhije v letu 1918 je odpadlo na tedanje Češkoslovaško okoli 50,7 % industrijskega potenciala, na območ-

je republike Avstrije pa okoli 32,5 odstotka. Ti deželi Avstro-ogrške monarhije sta s 44,7 % za Češkoslovaško in z 29,7 % za Avstrijo imeli tudi najpomembnejši delež na povprečnem dohodku med leti 1911 in 1913. Zunanja trgovina je igrala relativno zelo skromno vlogo. Delež po glavi prebivalstva je leta 1913 znašal pri uvozu približno 13,8, pri izvozu pa nekako 11,8 dolarja takratne paritete.

Plačilna bilanca Avstro-ogrške monarhije je bila večinoma izravnana. Pasiva zunanje trgovine je bila s prometom kapitala in uslugami skoraj pokrita.

Tembolj prekeren je bil položaj za republiko Avstrijo, ki je bila po zlomu 1918 odtrgana od tega tako organskega gospodarskega veleprostor

kakor tudi odkupnih tržišč. V tem območju je bilo kmetijstvo, ki je delalo v geografsko in klimatsko neugodnejših pogojih in ki je zaradi tega zaostajalo za ekonomsko zmogljivostjo, v tedanjem gospodarskem položaju nesposobno, da bi vsaj kolikor koli prehranilo okoli 6,5 milijona prebivalstva.

Potreba po uvozu surovov in živila je bila daleč večja od donosa izvoza, ki je bil poleg tega postavljen še pred doslej nepoznane probleme. Z nastankom samostojnih držav v Podonavju je bil dostop k tržiščem, ki smo jih bili vajeni in ki so nam ležali ugodno, otežkočen ali celo onemogočen. Poskus, da bi se v prejšnjem obsegu obdržali na tem prostoru kot kapitalno tržišče, je privedel do preobremenitve takratnega kreditnega aparata, ki je končno privedel do verige zlomov kreditnih zavodov, nazadnje pa tudi največjega še preostalega zavarovalnega zavoda. Deficit plačilne bilance je moral biti zaradi tega izravnán s prodajo industrijskih podjetij. Oboje je privedlo gospodarstvo republike Avstrije med obema vojnama, končno pa tudi njeno politiko v premočno odvisnost, ki je bila začetek propada avstrijske neodvisnosti.

Poskusi po eni strani modernizir-

rati alpsko mlekarstvo in živinorejo, na drugi pa potom pospeševanja turizma izravnati plačilno bilanco, so bili gotovo deležni določenih uspehov. Zelo enostranska orientacija turizma na glavno izvirno deželo Nemčijo je v času gospodarske krize nacionalsocialističnemu režimu v Nemčiji nudila možnost, da je z zaviranjem jedrnatkega prometa v Avstrijo privedel do nenadnega in izredno občutljivega zmanjšanja dohodkov s tega gospodarskega področja. S tem pritiskom je bila odprta pot za poznejšo okupacijo. Ves ta razvoj pa je bil vendar tudi na avstrijski strani olajšan s tem, da je bila preostala Avstrija v očeh generacije politikov ter finančnih in gospodarskih strokovnjakov, ki je izvirala iz dobe velesile, gospodarsko nesposobna za življenje. K temu okoliščinam se je pridružil cilj takratnih političnih strank, posebno velenemcev in socialdemokratov, ki so ga javno izpovedovali in po katerem so hoteli življenje avstrijskega ljudstva izboljšati z vključitvijo v veliki gospodarski prostor Nemčije.

Po izgubi avstrijske samostojnosti so nacionalsocialistični vlastodržci prizadevanje za obnovitev neodvisne republike Avstrije ocenjevali in zasledovali kot veleizdajo. Istočasno

pa so v senci šafota, na katerem so morali tisoči borcev za avstrijsko svobodo pustiti svoja življenja, bledele nasprotja med konservativnim in socialističnim delom avstrijskega prebivalstva. Na mesto nekdanjih nasprotnikov za dosego zastavljene cilja. Obdržala pa so se nasprotja glede podrobnosti vprašanja, kako naj bo zopet pridobljena republika gospodarsko urejena.

AVSTRIJSKA GOSPODARSKA SAMOSTOJNOST

Deset let po zlomu Hitlerjevega režima v Avstriji so bili potrebni napor avstrijskega ljudstva, da je po zopetni dosegi politične samostojnosti postalo in ostalo tudi gospodarsko samostojno. Res je, da je nacionalsocialistično vojno gospodarstvo začelo z veliko industrializacijo tako imenovane Ostmarke, toda zaradi bombne vojne in vojaških borb v zadnjih mesecih vojne so bile uničene številne tovarne, precej od preostale nepoškodovane opreme pa so zahtevale zasedbene sile za svoj vojni plen. Poleg tega je bil koncept vojne industrije neuporaben za zagotovitev gospodarske življenjske sposobnosti v mirnih časih.

(Dolge prihodnjič)

Praznik slovenske prosvete ob Vrbskem jezeru

Loga vas ter z njo vsa bližnja in daljna okolica je minulo nedeljo doživela svoj veliki praznik — proslavo 60-letnega jubileja domačega Slovenskega prosvetnega društva „Svoboda“, ki je izzvenela kot praznik slovenske prosvete ob Vrbskem jezeru. Čeprav vreme ni bilo posebno naklonjeno, zlasti ne za prireditev na prostem, se je na travniku pri gostilni „Marica“ zbralo veliko število domačinov, katerim so se pridružili še mnogi prijatelji logavaških prosvetašev iz sosednjih krajev in društev, da skupno obhajajo pomembni jubilej. Povabilu se je odzvalo tu-

di več častnih gostov — predstavniki dežele in občine, sosedne Slovenije ter raznih organizacij — ki so s tem izrazili priznanje jubilarnemu društvu in njegovim članom za požrtvovalno delo skozi dolga desetletja. V središču slavnosti pa so bili trije še živeči ustanovni člani društva, ki so že pred 60 leti zaorali prve brazde na njivi organizirane prosvetne dejavnosti v teh krajih, liste dejavnosti, kateri gre neminljiva zasluga za ohranitev in razvoj slovenske besede in pesmi, s tem pa tudi slovenskega življa ob Vrbskem jezeru.

Po uvodnih melodijah godbenega ansambla z Jesenic je slavnost začel moški pavski zbor jubilarnega društva, ki je pod vodstvom pevovodje Hanzija Aichholzerja za-

Za nov mejni prehod med Koroško in Slovenijo

ZELEZNA KAPLA. — V Železni Kapli so zastopniki občine Mozirje iz sosedne Slovenije ter kapelški župan deželni poslanec Lubaš in zastopstvo okrajnega glavarstva razpravljali o uvedbi novega mejnega prehoda med obema občinama. V načelu so si bili edini, da bi bila potrebna za vsa vozila zmožljiva cesta. Predsednik mozirske občine Deberšek je zastopal stališče, da bi za mejni prehod določili Pavličovo sedlo, ker je to jugoslovanske strani dovolj že precej dograjen. Kapelški župan je imel pomisleke zaradi tega, ker bi morali na avstrijski strani zgraditi 7 km dolgo cesto, ki bi stala 1,6 milijona šilingov, kar bi bilo začasno skoraj nemogoče. Predlagal je cesto čez Luže, ki jo trenutno gradijo kot obmejno deželno cesto med Šajdo in Rožem. Od te ceste bi se lahko napravila zveza s Slovenijo. Dejal je, da bi bila vzpostavitev mejnega prehoda ob cesti čez Luže za Koroško mnogo pomembnejša kakor na Pavličevem sedlu. Vse te probleme so izčrpno in temeljito preresali in sklenili, da se bodo kmalu spet sestali k nadaljnjim razgovorom.

Ivan Gregorič

Prejšnji teden je v Frankanavi na Gradiščanskem v 46. letu starosti umrl Ivan Gregorič. Z njim so izgubili gradiščanski Hrvati enega svojih vodilnih predstavnikov, kajti delovno področje, na katerem je bil pokojni Gregorič neumoren delavec za svoj narod in svojo domovino, je bilo silno obširno: segalo je od Hrvatskega kulturnega društva in domačega občinskega odbora do deželne kmetijske zbornice in gradiščanskega deželnega zbora.

Leta 1958 je bil Ivan Gregorič izvoljen v deželno kmetijsko zbornico, leta 1960 pa v gradiščanski deželni zbor, medtem ko je leta 1962 prevzel še dolžnosti občinskega odbornika v domači občini. Poleg tega je bil požrtvovalen prosvetaš in aktiven tudi na drugih področjih.

Hrvaškemu bratom na Gradiščanskem izrekamo ob težki izgubi naše iskreno sožalje!

pel 60 let staro geslo: „Od jezera do vrh planin čez Logo vas razlega se slovenski glas!“. Tajnik društva Stanko Černic je izrekel prischen pozdrav vsem navzočim in posebej pozdravil častne goste, nato pa se je odvijal pester spored, pri katerem so poleg domačih pevcev sodelovali še mešani zbor SPD „Edinost“ iz Škofič pod vodstvom Toneta Umeka, moški zbor SPD „Zvezda“ iz Hodiš s pevovodjem Follijem Pavličem in za zaključek združeni moški zbor „Vrbsko jezero“, ki ga je vodil Tone Umek.

S tem, da je vsak zbor poleg slovenskih pesmi zapel tudi po eno nemško pesem, naši pevci niso ugodili le nemško govorečim udeležencem.

Tudi v beljaški konzumni zadrugi promet narašča

Iz poročila, ki ga je razposlala konzumna zadruga v Beljaku za prvih sedem mesecev tekočega leta, je razvidno, da je njen promet narasel za 6,2 na 66,18 milijona šilingov. S tem prometom stoji zadruga na prvem mestu v krogu konzumnih zadrug Koroške in Štajerske.

V prvih sedmih mesecih je promet zadruga narasel za 10,45 odstotkov, v mesecu juliju pa za 18,42 odstotka. Na tem porastu imajo, podobno kot v primeru celovške konzumne zadruga, velik delež turisti ki njene prodajalne zaradi solidne postrežbe čedalje bolj obiskujejo. Med blagom je promet najbolj narasel pri delikatesah, sadju in zelenjavi; 26 odstotkov vsega prometa odpade na te vrste blaga. Glavni vzrok splošnega porasta prometa pripisuje uprava cenam, ki so prilagojene interesom konzumentov, in posebnim akcijam, pri katerih postavljajo vrste blaga po posebno ugodnih cenah v prodajo.

KOLENDAR

Petek, 17. september: Lambert
Sobota, 18. september: Jožef
Nedelja, 19. september: Januarius
Ponedeljek, 20. september: Evstahij
Torek, 21. september: Močej
Sreda, 22. september: Tomaž
Četrtek, 23. september: Linus

Ob začetku novega šolskega leta

Ta teden se je na koroških ljudskih in glavnih šolah začelo novo šolsko leto. Posebno staršem na dvojezičnem ozemlju dežele se s tem spet postavlja velika in odgovorna naloga: poskrbeti morajo, da bodo njihovi otroci deležni pouka v obeh deželnih jezikih — v materinem jeziku in v jeziku naroda-soseda. Da bodo otroci pouka deležni, pa jih moramo posebej prijaviti, kakor to predpisuje manjšinski zakon.

Ljudska šola: Prijave otrok k dvojezičnemu pouku se morajo izvesti čez 10 dni od začetka šolskega leta pismeno ali ustno pri vodstvu šole. Enkratna prijava velja za celo ljudskošolsko dobo. Otroke, ki so že hodili v šolo in doslej še niso bili prijavljeni, pa lahko prijavimo k dvojezičnemu pouku tudi v višjih razredih.

Glavna šola: Ob prestopu na glavno šolo je treba izvesti novo prijavo k dvojezičnemu pouku, ki potem velja za celo glavnošolsko dobo. Tudi na glavni šoli so možne prijave v višjih razredih. — Z novim šolskim letom je začela na glavni šoli poleg ureditve po manjšinskem šolskem zakonu veljati tudi odredba deželnega šolskega sveta z dne 15. 2. 1965, štev. 345/65, ki daje pri pouku „tujega jezika“ možnost izbire med slovenščino in angleščino.

Starši! Še nekaj dni imate časa, da zagotovite svojemu otroku pouk v obeh deželnih jezikih. Prijavite ga k dvojezičnemu pouku — s tem mu boste zagotovili boljše pogoje za življenje!

Radiše — Železna Kapla

Z naših sončnih Radiš se redko kdaj oglašamo in v preprostosti našega življenja smo z našimi vestni dokaj počasni, kar pa nam bodo bralci gotovo oprostili.

Vzrok današnjega poročila je spet vesela ženitev, ki so jo 22. avgusta praznovali v Culehnerjevi družini v Zgornjih Rutah. Tokrat je za svojimi brati in za sestro, ki so se poročili v zadnjih letih, stopil najmlajši med njimi, mladi učitelj Joško Wrulich, v zakonski stan in si svojo nevesto zbral pri Piskerniku na

Obirskem, v mladi Katici Šupanc, pridni pevki pevskega zbora SPD »Zarja« v Železni Kapli. Ker je tudi Joško vnet pevec v domačem radiškem prosvetnem društvu, zadnje leto pa tudi v pevskem zboru SPD »Bisernica« v Celovcu, je ženitovanje seveda spremljalo veselo prepevanje pevcev radiškega in kapelškega zbora.

Domači društveniki so se pod vodstvom očeta Šimeja Wrulicha od mladega ženina poslovili na predvečer poroke, moški zbor pa ga je spremljal tudi k poroki, ki je bila v nedeljo 22. avgusta v Železni Kapli. Po poročnih obredih in maši v cerkvi Marije Device v Trnju, kjer je pel kapelški zbor pod vodstvom Vladimira Prusnika, so se sateje podali v gostilno Podobnik, kjer je bila pripravljena pogrnjena miza. Pri dobri jedi in sladki kapljici je ob Bajdnovih godcih ter ob prepevanju radiškega in kapelškega zbora kmalu prišlo do vesele družabnosti. Vse je plesalo, staro in mlado, ženin in nevesta pa sta bila deležna lepih daril, med njimi tudi daril obeh prosvetnih društev.

Številnim čestitkam, ki sta jih bila deležna mlada novoporočenca, se tem potom pridružuje tudi naše uredništvo z željo, da bi tudi v bodoče obdržala zavest in značaj, ki sta jih izpričala v samskem stanu in jih prenašala na svoje otroke in mladi rod, ki ga bo pričel Joško vzgajati.

Začasni promet med Celovcem in Rožem

Ker je bil pred 14 dnevi humperški most čez Dravo porušen in so bile s tem prekinjene vse avtobusne zveze med Celovcem in Rožem, so avstrijske zvezne železnice sredi minulega tedna povečale železniški promet med Celovcem in Svetno vasjo, od koder vozijo avtobusi v Borovlje in v Podgorje.

Iz Celovca proti Svetni vasi vozi vlak vsak dan ob 5.10, 6.58, 7.40, 9.25, 10.26, 12.10, 13.10, 13.58 (samo ob delavnikih), 14.40, 16.10, 17.15, 17.35, 18.15, 18.50, 19.23 in 21.10 uri.

Iz Svetne vasi proti Celovcu vozi vlak dnevno ob 6.25, 7.02, 8.00, 9.00, 9.55, 11.41, 12.35, 13.38, 15.15, 16.35, 16.50 (samo ob delavnikih), 17.45, 18.50, 19.31, 20.25 in 21.35 uri.

Iz Svetne vasi v Borovlje vozi avtobus dnevno ob 5.30, 6.20, 7.25, 8.05, 9.05, 9.55, 10.50, 11.45, 12.35, 14.20, 15.10, 16.50, 17.55, 18.45, 19.46, 20.30 in 21.35 uri.

Iz Borovelj proti Svetni vasi vozi avtobus dnevno ob 6.00, 6.40, 7.40, 8.35, 9.30, 10.25, 11.20, 12.15, 13.55, 14.50, 16.15, 17.20, 18.25, 19.05, 20.05 in 21.10 uri.

Iz Svetne vasi proti Podgorjam vozi avtobus ob delavnikih ob 6.24 in 12.44 uri ob nedeljah pa ob 19.22 uri; iz Podgorij v Svetno vas ob delavnikih ob 7.40 in 13.55 uri, iz Bistrice v Rožu ob delavnikih dodatno še ob 5.55, v nedeljah pa ob 22.10 uri.

Na progi Celovec—Humperk vozi avtobus iz Celovca ob 5.05, 6.10, 7.00, 11.10, 12.10, 13.10, 17.15 in 18.10 uri, s Humperka v Celovec pa ob 6.16, 7.01, 8.21, 12.21, 13.21, 18.21 in 19.21 uri.

Naši planinci gradijo kočo

Kakor smo v našem listu že svoječasno poročali, namerava Slovensko planinsko društvo postaviti lastno kočico, kjer bodo imeli naši prijatelji planin zavetišče ob svojih izletih v planine. Svojo postojanko nameravajo urediti nad Arihovo pečjo visoko nad Svatnami oziroma Ledincami, od koder je najbližja pot na Jeko in druge znane vrhove Karavank.

Zadnje nedeljo se je večje število članov in prijateljev društva zbralo na delovni akciji, da bi spravili doslej zbrani gradbeni material do mesta, kjer bo postavljena nova kočica. Najprej so morali urediti še pot in v tem okviru zgraditi celo manjši pomožni mostič. Nato so ves pripravljeni material spravili na kraj bodoče kočice in tudi gradbišče samo tako daleč uredili, da bi se z gradnjo kočice lahko takoj začelo. Vendar pa bo do uresničitve načrta verjetno minilo še nekaj časa in potrebnih bo še mnogo naporov, pri katerih bo društvo hvaležno za vsakršno pomoč.

Med delovno akcijo je prišlo tudi do lepe manifestacije planinskega tovarištva. Skupina kranjskih planincev, ki so bili pod vodstvom predsednika Planinskega društva iz Kranja na izletu po Koroškem, se je solidarno vključila v delovno akcijo. Za prijateljsko pomoč se jim je po končanemu delu zahvalil predsednik SPD Lubo Urbajs, medtem ko so kranjski planinci podarili našemu društvu zbirko planinskih knjig v spomin na srečanje in skupno delo.

TO IN ONO od Šmohora do Labota

CELOVEC. — Slovenska prosvetna zveza je namesto venca na grob pokojnega kostanjskega župnika Martina Kuchlerja, dolgoletnega marljivega prosvetaša na Kostanjah, namenila ustrezen znesek za Dijaški dom Slovenskega šolskega društva v Celovcu.

BELJAK. — Lepo gesto solidarnosti v nesreči je pokazala močna skupina reševalnega moštva iz Slovenije, sestavljena največini iz gasilcev iz krajev spodnje Savske doline, ki je prihitela na pomoč po strahotni vodni katastrofi prizadetim vsem na Zili. Predvsem so se udeležili del pri sprostitvi mostov, ki so bili zaradi naplav še vedno ogroženi.

ZELEZNA KAPLA. — Kapelška godba (Trachtenkapelle) je minulo soboto proti večeru koncertirala v Kranju. S tem je na povabilo kranjske občine vrnila obisk godbi iz Kranja, ki je pred nekaj časom gostovala v Železni Kapli. Občino Železna Kapla-Bela je ob tem obisku zastopal njen odbornik šolski upravitelj Valentin Polanšek, ki vodi v občini kulturni referat. Tudi ta obisk kapelške godbe v občini sosedne dežele je korak naprej k utrjevanju in poglobitvi dobrih in odkritih medsebojnih odnosov.

Iz česa je človeško telo?

Elementi, ki jih imamo v našem telesu, ne tehtajo več od 3,8 kg in bi za nje plačali le nekaj šilingov. Kljub tej na videz majhni številki pa so za življenje odločilnega pomena. Čeprav je znanost tako napredovala, da je lahko določila vsebino našega telesa, je še vedno neznan vpliv in pomen marsikaterega izmed teh elementov.

Vzemimo na primer aluminij. V naših možganih ga je za majhen madež. Njegov dejanski pomen je še vedno skrivnost. Šele raziskave z radioaktivnimi izotopi bodo morda dale odgovor, če je ta trohica aluminija res gibalna sila duševnih procesov.

Odstranimo kalcij iz telesa. Bitje srca bo postalo nepravilno, ali pa bo celo popolnoma prenehalo. Na oko nepomembna količina tega elementa omogoča redno in nenehno bitje srca.

V človeškem telesu zasledimo tudi jod. Količina v velikosti bučine glave ima kaj nenačuden učinek. Pomanjkanje joda ne bo dovolilo človeškemu bitju normalno rasti in razum; razvila se bo nenormalna pokveka.

Približno trije grami železa se porazdelijo po vseh rdečih krvničkih za obkroževanja vredno natančnostjo. Železo je sestavni del hemoglobina — snovi, ki omogoča oskrbovanje telesa s kisikom. Če bi hemoglobin naenkrat izginil, bi morali umreti.

Izredno naporno delo opravljajo rdeče krvničke. Nenehno potujejo po 100.000 kilometrov dolgem omrežju arterij, ven in kapilar. Raznašajo kisik in vskavajo ob vrtni ogljikov dvokis. To je velika obremenitev, ki rdeče krvničke hitro izčrpa. Telo mora izrabljene nadomestiti in zato proizvede dnevno okoli 990 milijard novih.

Kako delujejo elektronska računalna

V času, ko je potrebno vse opraviti zelo hitro, vendar tudi natančno, ko človek prodira v vesolje, se vedno bolj uveljavljajo razni polavtomati in avtomati. En sam človek ni več sposoben, da bi opravil zahtevne naloge, ki jih postavlja predenj znanost in tehnika, zato si je človek ustvaril razna pomagala.

V znanosti so izredno važni računski stroji, ki opravijo v nekaj urah račune, za katere bi človek potreboval celo življenje. Imamo ročna, električna in elektronska računalna. Princip delovanja je skoraj pri vseh enak. Stroji prevedejo vse računske operacije v binarni ali dvojični sistem, to je sistem, kjer je osnova število 2. V tem sistemu nastopata le dva znaka: 0 in 1, zato je zelo pripraven. Pretvorbe iz desetiškega sistema v dvojiškega in nazaj opravlja računski stroj sam. Pri računalih, ki jih upravljamo z elektriko, lahko z vključevanjem in prekinjanjem električnega toka naznačimo oba signala: 0 in 1. Stroj lahko nato opravi zahtevano računsko operacijo, rezultat pa sporoči raziskovalcu.

VLADO FIRM:

Uskoška nevesta

15. nadaljevanje

„Pusti jo. Mrtev boš, preden jo izvlečeš! Kaj moreš ti za to. Cesarski plačanci ste, feji! Poslušaj! Sporoči tvojemu mlademu gospodarju, da smo ujeli grajskega sla in ga obesili. Mehovski grof pa je svobodnjakovo hčer Dano izročil svojemu daljnemu sosеду graščaku z Gracar turna, potem ko se je je naveličal. Tam jo išči, sicer bo prepozno. Gracarjev graščak jih kaj rad utaplja v grajskem ribniku, ko se ugrabljenih deklet naveličajo še njegovi biriči.“

Še preden ga je mogel osupli Brano kaj vprašati, se je plečati rokavničar zavijtel na konja in odpeketal po cesti.

Brano je zmeden strel za jezdecem. Vse se je zgodilo tako nepričakovano. Pogledal je v sonce, ki se je počasi pomikalo po nebu. Tudor ga še ni mogel prehiteti. Jezdil je po glavni cesti. Zamišljen je stopil k Lisku in zaja-hal. Počasi je odjezdil do cestnega križišča, razjahal, se usedel na rob ceste in sklenil pričakati Tudorjev oddelek. Pred njim je ležala Hrastje. Daleč naokoli so ležale raztresene vaške hiše. Med polji je jezdit škilavi grajski valpet in z bičem zamahoval po zraku. Tlačanke, ki so se kdaj pa kdaj skušale oddahni, ker jih je bolel sključen hrbet, a sonce jim je neusmiljeno risalo potne srage po obrazih, so se z vzdihom sklonile, brž ko se je robati valpet obrnil. Na koncu njive je okopavalo mlado dekle. Robec ji je zlezal na zatilje. Oprla se je na motiko. Valpet je pognal konja in ga ustavil tik nje. Razjahal je, stopil k njej, jo z levico prijel za podbradek, da jo je z brki oplazil po

Telo nima nobenega primerne skladišča za železo in zato si organizem pomaga na dva načina: železo izrabljenih krvničk se zbira v kostnem mozgu, kjer tvori nove celice, nove zaloge pa prihajajo z našo hrano. Ne-zadostne količine železa povzročijo bolezen, ki jo poznamo pod imenom anemija. Normalno število 5 milijonov rdečih teles v enem kubičnem milimetru krvi se zmanjša na tri, dva ali pa celo manj kot milijon. Simptomi pridejo običajno postopoma: pomanjkanje kisika se občuti kot popolna izčrpanost, slabost in živčnost. Vse te pojave lahko spremlja tudi glavobol in kratka sapa. Tovrstna anemija se lahko pojavi že v šestem mesecu življenja, ko se izčrpa zaloga železa, ki jo je otrok dobil od matere. Katere snovi nam bodo posredovale največ krvničk? Na prvem mestu so svinjska jetra, nekateri pa menijo, da so te-lečja boljše. Prav tako bogate jedi z železom so ovsena moka, govedina, mareljice, zelje in žitarice.

Uživanje zadostnih količin železa pa ne poma-ga dosti, če ni prisoten baker, ki deluje kot nekak katalizator. Biokemiki menijo, da primerna kombinacija teh dveh elementov po-

Delovni čas čebel

Čebele se ravnaajo po »obratovalnem času« cvetočih rastlin, je ugotovil prof. Frisch, ki je pred leti zbudil pozornost s svojo razpravo o čebelji »govorici«.

Ponudba medu in cvetnega prahu je pri »cvetočih proizvajalkah« količinsko odvisna ne le od letnega, marveč tudi od dnevnega časa. Na tej ugotovitvi je botanik Linné zasnoval svojo »cvetlično uro«, prav po tem kronometru iz barv in vonjav pa se očitno ravnaajo tudi čebele. »Z večjo lahkoto kot katero koli drugo živo bitje prihajajo čebele vselej točno k mizi,« je zapisal prof. Frisch, »nikoli se ne zmotijo pri izbiri različnih obrokov.«

Med dolgotrajnimi poskusi je dosegel s posebno dresuro, da so čebele ob dolo-čenem dnevnem času letale k trem raz-ličnim virom strdi in cvetnega prahu, čeprav iščejo v naravi vsakikrat samo pri eni cvetlični vrsti hrano zase in za pajo.

speši nastajanje novih rdečih krvničk. Baker je tudi izredno pomembna snov za pravilno delovanje centralnega živčnega sistema. Zaradi bakra nam ni treba skrbeti, ker imajo menda vse snovi, ki jih uživamo, tudi ob različnih dietah, v sebi zadosti bakra in pride tako zelo redko do pomanjkanja.

Kalcij in fosfor sta osnovna gradbena materiala našega okostja. Njuna prisotnost da močne kosti in odporne zobe. Če bi izrazili kalcij v telesu v odstotkih, bi rekli, da ga 99 odstotkov vsebujejo kosti in zobje, le en odstotek pa opravlja dramatično nalogo — urav-

nava bitje srca. To pa ni edina vloga kalcija v krvi, saj je ta element izrednega pomena tudi za snov, ki pospešuje strjevanje krvi in kot vezivo pri posameznih celicah. Premajhna količina kalcija vpliva na mišice in živce ter povzroča tetanijo, živčno stanje, pri katerem so mišice tako napete in toge, da pride do krčev. Primerna množina kalcija tako stanje ublaži. V sili se lahko obrnemo na naše skladišče kalcija v kosteh, vendar pretirano izčrpavanje in zalaganje drugih delov s tem kal-cijem ni priporočljivo, ker s tem slabimo okostje.

Ali dobivamo zadosti kalcija? Menijo, da je očitno v kakršnem koli načinu prehrane malo kalcija. Zato tudi priporočajo čim obilnejše uživanje mleka. Kot nekaka minimalna tedenska količina 6 litrov ali ustrežajoča količina drugih mlečnih proizvodov. Nosečnice, starejši ljudje in otroci ga rabijo še več. Med bogate vire kalcija prištevamo tudi zelje, ohrovt, ločiko in repo. Vendar telo ne vsrkava kalcija iz sočivja z enako intenzivnostjo kot iz mleka. Določene količine kalcija do-bimo tudi v jajcih, školjkah, krompirju, leči, ribah in v zelo dragem viru — kaviarju.

Fosfor je znan kot strup, toda bilo bi smešno misliti, da se v taki obliki nahaja tudi v našem telesu. Prisotne so le nekatere spojine. Le redki procesi se razvijajo brez prisotnosti fosforja. Pojavlja se v protoplazmi in jedru vsake celice. Fosforjeve spojine zasledimo v zapletenih proteinih, plazmi in drugih tekočinah. Človek potrebuje za normalno delo-vanje okoli kilogram fosforja, seveda v spojinah. Snovi, ki vsebujejo kalcij, imajo običajno tudi fosfor. Ribe so znana in dobra hrana za možgane, vendar je dvomljivo, da bodo nado-mestile pomanjkljivo inteligenco.

Za ves nadaljnji razvoj so odločilne drob-cene količine joda, ki ga tiroidna žleza željno vsrkava iz krvnega obtoka, saj ga potrebuje

ZANIMIVOSTI IZ ZNANOSTI IN TEHNIKE

● MAKEDONSKI kemijski kombinat Naum Naumovski bo kmalu začel s proizvodnjo posebnega sintetičnega vlakna — makrilona. Ta vlakna, ki so dvakrat močnejša kot volna, bodo našla široko uporabo v tekstilni industriji. Mešali jih bodo z ostalimi naravnimi vlakni. Po prvih raziskovanjih, bo obleka iz makrilona zadrževala toploto, zelo bo mehka in lahka. Za pranje bo zelo enostavna, likati pa je ne bo treba. Razen tega teh vlaken ne napadajo insekti.

za svoj hormon, znan kot tiroksin. Ta hor-mon uravnava delovanje kemičnih procesov. Prekomerno izločanje tiroksina bo povzročilo prehitro bitje srca, premajhno izločanje pa duševno in telesno počasno osebo. Splošen sim-pptom pomanjkanja joda je povečanje tiroidne žleze ali preprosteje gošče. Tako bolezensko stanje odpravimo z uživanjem tablet, ki vsebujejo jod. Med snovmi, ki imajo precej joda, je hrana iz morja in zelenjava v obmorskih pokrajinah.

Mangan je potreben za vitamin B₁. Vse kaže, da magnezij pomaga kalciju pri pretvorbi hrane v energijo. Žveplo v poveza-vi z raznimi kislinami gradi tkivo in vzdržuje v zdravem stanju lase in nohte. Domnevamo, da je brom pomemben za delovanje adre-nalne žleze in pomaga, da zaspimo. Kobalt poživljuje ustvarjanje krvi. Cink opravlja po-dobno nalogo kot baker, a silicij daje koži elastičnost. Flor utrdi steklenino zob, ar-sen je po izsledkih sodeč v zvezi z rastjo las, v telesu pa najdemo tudi kalij.

Lahko bi rekli, da so elementi oziroma nji-hove spojine vsaj tako pomembni kot vita-mini. Če želimo, da bo naše telo z njimi pri-merno založeno, kar je zelo važno, se ne sme-mo omejiti samo na eno zvrst hrane.

Rudniki na dnu oceanov

„V Tišem oceanu ležijo debele plasti kovin, raznih rud in sploh uporabnih kemičnih spojin,“ je izjavil prof. John Mero s kalifornijske univerze na zborovanju ameriških kemikov. Raziskovalec Mero je mnenja, da so mineralne plasti na morskem dnu morda celo bogatejše od tistih pod zemeljsko površino, zato predlaga, da bi te dragocene „rudnike“ izkoriščali za potrebe sodobne industrije.

Zaradi rečnih naplavin, izbruhov podvodnih ognjenikov in nenehnega razkrajanja skalnatih sten se v morju postopno nabirajo delci kovin, zlasti železa in mangana, je dejal Mero v svojem strokovnem poročilu. Tem delcem, ki jih raznašajo morski tokovi, se pridružujejo druge prvine, na primer kobalt, baker in nikelj, včasih pa tudi svinec, vanadij, cink in molibden. Drobci kovin drsijo po morskem dnu, kjer se prijemljejo s trdno površino in se na njej počasi nabirajo kot skorja, ki postaja čedalje debelejša, vse dokler se ne izoblikujejo mineralna jedra, kovinska zrnca z različnimi premeri (od 10 do 100 cm).

Po cenitvah oceanološkega inštituta pri kalifornijski univerzi je samo v globinah Ti-hega oceana približno poldrugi milijon ton takih jeder. Po podatkih, ki jih je zbrala raziskovalna ladja tega inštituta — z instrumenti na njenem krovu so preiskali morsko dno na 26 krajih — je v osrednjem delu Tihega oceana na kvadratnem kilometru pov-prečno po 21.000 ton mineralov.

Uporabljali bi hidravlični bager — pravi prof. Mero o možnostih za izkoriščanje te-ga rudnega bogastva — posebno črpalko oziroma sesalko, ki bi seveda morala biti dovolj močna, da bi potegnila navzgor vsako rudninsko jedro ne glede na velikost. S takšnimi napravami opremljena ladja bi lahko dvignila z morskga dna dnevno do 10.000 ton rude, katere ležišča bi seveda morali ugotoviti že prej.

Kalifornijski profesor je prepričan, da bo mogoče že čez nekaj let pridobiti z mor-skega dna znatne množine raznih kovin, pri čemer bodo znašali stroški le polovico ozi-roma ponekod komaj tretjino tistih v rudnikih na kopnem.

obrazu. Dekle je kriknilo in se skušalo izvit. Valpet jo je z desnico surovo objel okoli pasu in stisnil k sebi. Tlačani so slišali krik in ga razumeli. Niso se upali zravnat, še manj ozreti. Brano pa so se zablistale oči. Zajezdil je Liska, izvelkel pištolo in ustrelil. Valpet se je bliskovito obrnil. Osuplo je strmel v godrnjavega jezdeca. Iz pištole se mu je še kadilo. Izpustil je dekle, ki se je sesedlo na razor, in skočil v sedlo.

„Kdo si, predrznež, da si upaš streljati name?“ Žile na čelu so mu nabrekli.

„Kdo?“ je zarohnel Brano. „Razbojnik ne, ki bi nadle-goval tlačanska dekleta! Uskok sem! V pištoli je še polna ena cev. Izgini, če ne se bo še pokadilo, toda tokrat te prevrtam.“

Dvignil je roko s pištolo. Valpet je obrnil konja in v skoku odjezdil. Hahljaje si je Brano zataknil pištolo za pas in odjezdil. Ko se je ozrl, je zagledal za seboj velik oblak prahu.

„Hm, valptovi biriči? Ne, tako hitro se ni mogel vrniti v grad. — Tudor!“ je kriknil in pognal konja v dir.

Tesno pred njim se je ustavila četa prašnih jezdecov. „Ti tu, Brano?“ se je začudil Tudor. „Kaj počneš?“

Brano mu je povedal rokavničarjevo novico. Tudor ga je potrepljal po ramenu, kriknil in bliskovito obrnil vranca. „Na Gracar turn, v skok!“

Uskoška četa je s Tudorjem na čelu zdirjala skozi Hrastje. Tesno ob strani ga je dohajal Brano in mu v pretrganih stavkih razlagal svojo zamisel, kako bi prišli v grad. Uskoška četa se mu je zdela prešibka.

Vaščani so prestrašeno bežali v hiše. Mislili so, da so grajski biriči; žele ko so bili Uskoki že zunaj vasi, so opazili zmoto. Tudor se je dvignil v sedlu in skoraj legel na vrančev tilnik. Vranec je zarezgetal in kar šinil z jezdecem. Ostali konji so ga z veliko težavo dohajali. Na ovin-

ku, kjer je vaška cesta prehajala v gozdni kolovoz, bi se bil kmalu zaletel v vojaški oddelek, ki je pod vodstvom Kacijanarjevega praporščaka prav počasi jezdil na Beli dvor. Praporščak se je še pravočasno umaknil in dvignil roko, da jih zaustavi. Odrzeli pa so mimo njega kot strele drug za drugim. Praporščak je bedasto buljil in roh-nel nad uskoško predrznostjo. Ker ničesar ni vedel o Da-nini ugrabitvi, se mu ni prav nič mudilo na Beli dvor. V tlačanskih vaseh je bilo vendar toliko brhkih deklet. Pa še rad se je ob večerih ustavljal pod okni in prenočeval na senikih.

Uskoška četa je prijezdila do gozdnatega Kozjaka, se za hip ustavila in zopet prhnila naprej.

Kmetije, raztrešene po kraškem svetu, so se bliskovito oddaljevale.

„Prata beraška“, je sopol utrujeni Brano, „danes me bo pa dvojni volk držal za bedrača. Hej, Tudor! Uničil boš konje.“

Veter je odnašal njegove besede. Tudor pa je brzel dalje.

Zopet so predirjali globel, se vzpenjali in končno pri-jahali do vznožja porasle strmine. Tudor je v diru skočil s konja, se ulovil na noge in zažvižgal. Konji so se vzpeli in se ustavili. Vranec se je medtem že mirno pasel in hrzal.

Utrjeni jezdeci so posedli po travi, jo trgali in žvečili in se radovedno ozirali na Gracarjev grad, ki je gospodo-val na vrhu hriba. Gosto grmovje je skrivalo jezdece pred stražnikom na grajskem stolpu.

„Brano,“ je Tudor poklical Uskoka. „Izpelj svojo za-misel. Glej, da se ne zagovoriš in te ne snamejo raz konja!“ „Mene, Tudor? Ho, ho, prestare so moje kosti za grajske biriče.“ Zažugal je debelemu obzidju na vzpetini. „Na pot, Brano!“

Brano je vstal, si zategnil pas in zrahljal sabljo v nož-

ZAPISKI Z „ZELENEGA POTOVANJA“:

Organizacija preusmeritve privede najprej do cilja

Za široko prakso najodločilnejša pospeševalna ukrepa po splošnem zakonu o kmetijstvu sta v avstrijskih pogojih, ko je dobljen del kmečkih posestev v gorskem in hribovitem svetu, gradnja tovornih cest do naselij in ukrepi v zvezi s preusmeritvijo kmetijske proizvodnje. Ker je elektrifikacija kmetijstva razen izjem zaključena, je gradnja cest do gorskih naselij osnovni predpogoj za vse nadaljnje ukrepe na poti preusmeritve gorskih kmečkih gospodarstev in njihove sodobne proizvodnje.

Najbolj prepričljivo je gornje mnenje potrdil predsednik preusmeritvene skupnosti Kienberg na Svinji planini, Norbert Lasseinig, ko je dejal: „Našega življenja ne bi mogli izboljšati, če ne bi zgradili cest iz doline do naših naselij. Prej sem s konjem potreboval ves dan, da sem iz doline pripeljal 250 kg mineralnih gnojil. Zaradi tega jih enostavno nisem mogel uporabljati. Ker mi jih sedaj pripelje tovornjak do kmetije, jih porabim 15.000 kg na leto.“

NAJPREJ CESTE IN POTA...

Preden je ta preusmeritvena skupnost lahko pričela s preobrazbo svoje proizvodnje, je morala za območje, kjer leži 90 kmetij s povprečno velikostjo 17 ha obratne površine, zgraditi 40 km gorskih tovornih cest in 60 km novih poti od cest do kmetij. Njeno območje je namreč razdeljeno na štiri grupe in grebene na vzhodnem predelu Svinje planine med 500 in 1100 metrov nadmorske višine. Za te ceste in poti so kmetje iz svojega prispevali 40 do 80 % stroškov in jih je gradnja obremenila s 1500 do 2000 šilingov po hektarju. Ker bi nalivi ceste vedno spet izprali, je skupnost glavne štiri ceste asfaltirala.

...POTEM SKUPNA ORGANIZIRANA PREUSMERITEV

Ko so bila pota zgotovljena, je skupnost ob pomoči agronomov kmetijske zbornice pričela korak za korakom uresničevati ukrepe intenzivacije in specializacije kmetijske proizvodnje. In to ni bilo lahko. Bilo je tako težko, da se je v preusmeritveni načrt skupnosti, ki ga je pričela realizirati leta 1961, vključilo le 54 kmetov. Ostali so deloma mislili, da je že sama cesta dovolj, drugi pa v pravilnost skupne preusmeritve niso verjeli in še danes ne verjamejo.

Kaj se je medtem v skupnosti Kienberg zgodilo?

Na začetku so imele kmetije izredno šibke gospodarske pogoje. Od njihove površine je gozd zavzemal le eno tretjino, dve tretjini pa so predstavljali strmi travniki in njive. Na polovici njiv so pridelovali žito za domače potrebe. Tudi drugače so še kmetovali tako, da so prehranili iz svojega družine, na trg je le tu in tam šlo kakšno govedo. Molznost krav ni presegla 2150 kg mleka na kravo in leto in na trg so dnevno spravili vsi skupaj le 300 kg mleka.

Leta 1961 so izvedli preiskavo zemlje, narkar so po cestah navzgor pričeli ropotati tovornjaki z mineralnimi gnojili. Skladno s tem sta se pričela preusmeritev v rastlinski proizvodnji in nakup plemenskih krav in telic. Po zmogljivosti kmetij in po razpoložljivosti državnih prispevkov in pocenjenih kreditov pa je skupnost pričela izvajati tudi večletni načrt preureditve poslopij ter

ustrezne mehanizacije krmne verige in spravila gnoj. Ta načrt še ni zaključen.

V rastlinski proizvodnji žito že izginja, medtem ko se površine travinje večajo. Udomačuje se tudi proizvodnja silokoruze. Molznost krav je v povprečju vseh kmetij narasla na 3300 kg mleka na kravo in leto. Sedaj pričakujejo, da bo cilj 4000 kg v kratkem dosežen. Sedem kmetij ga je že prekoračilo.

Na trg gre dnevno 1500 do 2000 kg mleka, letos pa so šle tudi že prve plemenske telice s teh kmetij v promet. Proizvodnja kreme se je tako povečala, da je za odraslo govedo v najboljših primerih potrebnih le še 0,5 ha krmne površine, povprečje na vseh kmetijah pa se giblje pri 0,8 ha. Skupni kosmati dohodek se je po površini povečal za 43 %, nekatere kmetije pa so že dosegle cilj preusmeritve, ko naj bi dohodek na delovno silo znašal 25.000 šilingov letno.

OBSEG POSPEŠEVANJA SKUPNOSTI

Po uvodni analizi položaja in gospodarske zmogljivosti kmetij, ki so stopile v skupnost, je bilo ugotovljeno, da potrebujejo za investicije 26 milijonov šilingov, kar je po hektarju predstavljalo obremenitev s 23.000 šilingi. Od tega zneska je v povprečju odpadlo 15 % na gradnjo ustreznih potov na kmetijah, 8 % na izboljšanje talnih razmer, 2 % na preusmeritev v rastlinski proizvodnji, 10 % na preusmeritev v živinoreji in 2 % na ukrepe v gozdarstvu, medtem ko je 42 % odpadlo na potrebne gradnje in 21 % na ustrezno mehanizacijo.

V okviru razpoložljivih sredstev „zelene ga načrta“ za to skupnost in zaradi finančne šibkosti včlanjenih kmetij je skupnost doslej realizirala le 13 milijonov gornjega investicijskega načrta, pri čemer so se javni prispevki vrtili med 20 in 50 %. Realizacija nadaljnjih investicij je v teku in se nanaša v glavnem na gradnje in na mehanizacijo. Kmetije jo bodo iz svojega lažje izvedle, ker se je medtem njihova produktivnost očitno povečala. S tem pa se bo tudi zmanjšala potreba po javnih prispevkih.

POSLEDICE ORGANIZIRANE PREUSMERITVE V PRAKSI

Preusmeritev je v pravem pomenu bese-

de za člane skupnosti pomenila inicialen vžig na poti h gospodarskemu in socialnemu napredku. Sprožila je verižno reakcijo, ki jo najbolj plastično lahko prikažemo na primeru ene izmed kmetij, ki so prišle na tej poti že najbolj naprej.

Omenjena kmetija leži v 950 metrov nadmorske višine z zemljišči na zahodnem in vzhodnem pobočju Kienberga s strmino 20 do 45 %. Kmetija ima 10,84 ha reducirane kmetijske površine in 6,30 ha gozda. Prej je v rabi kmetijske površine imela 30 do 40 % pod žitom, 15 % pod krompirjem in peso, 30 % pod njivskimi krmnimi rastlinami in 25 odstotkov pod travnato rušo. Danes rabi svojo površino tako-le: 9,6 % silokoruza in krompir, 68,8 % pašni travnik in 22,6 % me-njalni travnik.

Na živini je imela prej 3 krave, 6 mladih goved, 1 konja in 5 prašičev, skupno torej 10,5 govejih živalskih enot. Sedaj pa ima 12 krav in 16 mladih goved, od tega štiri plemenske telice, 1 konja in 10 prašičev, skupno torej 24,2 govejih živalskih enot.

Delo opravljata mož in žena, ki mora poleg tega skrbeti še za štiri nedorasle otroke. Prej je kmetijo bremenila mehanizacija let-

no z 11.000 šilingi, sedaj jo bremeni z 19.500 šilingi. Kosmati donos je sestavljen iz prodaje mleka (55.000 šilingov), iz prodaje živine (50.000 šilingov) ter iz prodaje prašičev in jajc (15.000 šilingov) in znaša skupno 120.000 šilingov. Na obratnih izdatkih ima kmetija letno 55.000 šilingov, tako da ostane za delo družine in za nadaljnje investicije na leto 65.000 šilingov.

O

Načrtna skupna preusmeritev kmetovanja po elektrifikaciji in izgradnji gorskega cestnega omrežja lahko — kakor kaže primer skupnosti Kienberg — v najkrajšem času privede do očitnega izboljšanja položaja gorskih kmetov. Do tega pa lahko privede le, če so skupnost in vsi njeni člani dovolj samoiniciativni in dosledni in če delajo njihova skupnost ter gospodarski svetovalec in kmetijsko ministrstvo s vojo podaljšano roko po zveznih deželah dosledno roko v roki. Ob takem sodelovanju pa se tudi javni prispevki — in tudi to je razvidno iz opisane primera — absolutno izplačajo, ker niso nobena miloščina, marveč dokaj učinkovit prispevek za socialno enakopravnost kmečkih ljudi, predvsem pa za zagotovitev preskrbe prebivalstva z mesom in mlekom ter za zagotovitev možnosti njenega izvoza, kar je za vsako državo lahko le sreča.

Blaž Singer

Jesenski trg z govejo plemensko živino in prašiči

Tekom avgusta in septembra se vsako leto pričnejo jesenski sejmi plemenske živine. Na teh sejmih se navadno tudi pokažejo cene, po katerih se bo tekem jeseni s plemensko živino trgovalo, kar kmetovalca najbolj zanima tako kot kupca kakor tudi kot prodajalca plemenskih krav, telic in bikov.

Tudi letos so prvi jesenski plemenski sejmi živine štirih govejih pasem, ki so pri nas udomačene, za nami. S teh sejmov so bile objavljene naslednje povprečne cene:

	biki	breje krave v šilingih	breje telice
Simodolsko govedo			
Št. Vid, 18. 8.:	14.031	13.021	12.574
Wels, 1. 9.:	10.961	12.755	13.598
Sivorjavo govedo			
Leoben, 6. 9.:	13.795	13.559	12.182
Pincgavsko govedo			
Maishofen, 5. 8.:	—	10.730	9.439
Rumeno govedo			
Leoben, 19. 8.:	14.332	—	—

Če primerjamo te cene s cenami klavnih goved, kakor so jih med 9. avgustom in 8. septembrom objavljali iz St. Marxa na Dunaju, potem lahko rečemo, da so cene plemenskih goved letos ugodne. Cene klavnih goved so se v povprečju in pri kilogramu žive teže gibale pri bikih med 15,97 in 16,07, pri kravah med 11,57 in 11,63, pri telicah pa med 15,28 in 15,61 šilinga.

— * —

Tudi cene za plemenske svinje in merjasce so po prvem sejmu v St. Vidu ob Glini 27. 8. ugodne. Pri nemški plemeniti pasmi so v povprečju plačevali merjasce po 2.853, breje plemenske svinje pa po 3.237 šilingov, medtem ko so od plemenjene pasme šli merjasci po 2.664, breje plemenske svinje pa po 3516 šilingov v promet.

— * —

Naslednji plemenski sejmi bodo: 22. 9. v Feldkirchnu (sivorjavo govedo), 23. 9. v St. Vidu (rumeno govedo), 6. 10. v Leobnu in 14. 10. v Welsu (obakrat za simodolsko govedo); 14. 10. pa bo v Leobnu tudi plemenski sejem za sivorjavo govedo. Slovenska kmečka zveza pripravlja za sejem v Welsu organiziran obisk in nakup. Interesenti naj se javijo do 1. oktobra v pisarno SKZ v Celovcu.

nici. Zajahal je konja in se bližal gradu. Uskoška četa pa je pripravljena čakala na žvižg.

Ko se je nekaj časa zamanj vrtel pred zaprtimi grajskimi vrati in pravkar hotel pojezditi okoli obzidja, ga je ustavil močan glas. Na težkih vratih se je odprla linica. Dvoje oči je pobilskalo skozi.

„Odprti, rokovnjači! Že uro plešem pred vrati. Važno novico imam za prežlahnega graščaka. Odprti!“

Z ročajem sablje je krepko pobobnal po hrastovih vratih.

„Kdo si?“ se je oglasilo skozi okno.

„Kdo? Jezdec s konjem, zagovodnej grajski. Odprti ali pa pokliči graščaka, sicer ti ustrojem kožo! Le brž. Gospodar te obesi, si slišal? ... je buhtnilo že v zaprto lino, v katero je z nosom rinil razočarani Brano. Preden pa se je utegnil krepko pridrušiti in si zasukati brke, so se vrata škripaje odprla. Urno se je Brano s konjem zagozdil med vrata.

„Hej, kam rineš!“ je zarohnel stražar in buljil v vsiljivega tujca. „Počakaj, da pokličem...“

„Nič ne boš klical,“ mu je segel v besedo Brano. Pošilja me gospodar po ugrabljeno dekle, ki jo skrivate v tem hudičevem gnezdu,“ je zarobantil Brano.

Ni pa utegnil stavka dokončati, ker ga je stražnik prijel za nogo in ga skušal potegniti s konja; nakar je zabrlizgal. Zažvižgal pa je tudi Brano in vzkipeł.

„Ti, ušivec, boš mene ščegetal po nogah!“

Zaslišal si nagle korake. Iz stolpa so hiteli stažniki v pomoč. Brano je bliskovito zavihtel bič, ga obrnil in z ročnikom z vso silo lopnil po stražnikovi glavi, da se je ta brez glasu zamajal in sesedel. Straža, ki je pritekla, je osupla zagledala med vrati konja, ki se je vrtel in zopet poskakoval. Ves vhod ga je bil poln. Na tleh pa je sedel

njihov tovariš. Še preden se jim je posrečilo zapreti vrata in izriniti pobesnelega jezdec, so zatopotala številna kopita in prvi uskoški jezdec s Tudorjem na čelu so že pridrveli na grajsko dvorišče. Prihajali pa so še vedno novi z golimi sabljami. V stražnem stolpu je zazvonilo. Preplahl Oboroženi hlapci, služinčad in biriči so hiteli na dvorišče.

„Bijte!“ je zavpil Tudor. „Grajske zaprite v ječo!“

Skočil je s konja in stekel v grad. Za njim je stekel Brano in še nekaj Uskokov. Na dvorišču pa se je divje kričanje mešalo z žvenketanjem mečev in bliskanjem bodal. Uskoki so naskakovali, udarjali in pobijali. Stokanje je kmalu utihnilo. Konji so kopitali čez ležeča telesa nezvestnih hlapcev in prevračali razorožene biriče. Boj je bil srdit, a kratek.

Po dvorišču je zadonel zmagovit „hura“. Uskoki so pobrali vse, kar je ležalo in ostalo na dvorišču živega, zvezali ujetnike in jih odpeljali v grajsko ječo. Obsojence, ki so jih našli priklenjene k stenam grajskih ječ, so izpustili. Na dvorišča so prinesli vedra rdečega vina. Iz grajskih shramb so leteli na dvorišče kosi prekajene svinine. Izpušeni tlačani so z zobmi načenjali masne gnjati. Iz oči jim je gledala lakota.

V viteški dvorani pa je ob oknu slonel grajski gospod in se poigraval z odrezanimi kitama Daninih las. S pijanimi očmi je stmel v Dano, ki je ležala na debeli živordeči preprogi.

„Udari psico!“ je skozi zobe zasikal stražniku, ki je z bičem v rokah, sklonjen nad nezvestnim dekletom, z nogami suval v njeno telo.

„Sama mora prositi, da ji bom dober,“ se je zakrohotal. Tlesnil je bič. Njen hrbet je bil preprežen s temnomodrimi progami. Pridruževale so se jim sveže, rdeče.

Dvokrilna vrata so se s treskom odprla. Graščak je izbuljil oči in grabil za mečem, ki je visel na steni. Plečata stražnika v kotu sobane sta se zganila.

Tudorjevo bodalo se je zablskalo. Zamahnil je z roko in ostro badalo se je s švištom nekolikokrat preobrnilo v zraku in se globoko zarilo v hrbet sklonjenega stražnika. Brano je bil v nekaj skokih pri nezvestnem dekletu, ga vzdignil in odnesel iz sobane. Še preden je mogel Tudor preprečiti razjarjenim Uskokom, ki so se vrinili v dvorano, sta bila stražnika v kotu pobita, a grajski gospod se je zibal na pozlačeni vrvi na oknu, s katero so bile poprej razvezane zavese. Vpitje razjarjenih in pijanih Uskokov se je razlegalo po viteški dvorani. Uskoki so trgali zavese, lomili dragoceno pohištvo, zbirali denar in zlatino ter se šemili z belim vezanim perilom, ki so ga staknili po omarah in skrinjah.

Tudor je odšel na hodnik in po škripajočem stopnišču na grajsko dvorišče, kjer je gorel velik ogenj. Na ražnu so obračali tolstega ovna. Pijani Uskoki so silili vanj, ga objemali in se krohotali. Iz grajskih hlevov so gonili jezdne konje in živino. Tudor je vedel, da jim po starih nepisanih uskoških postavah ne sme odvezovati te pravice. Na njegov ukaz so napadli grad, ga zavzeli in ves plen je bil njihov. Vse, kar je bilo v njem, kar so mogli odnesti in odpeljati.

Na dvorišču je odmevalo kričanje, pomešano z ženskimi jokom. Uskoki so staknili tajno grajsko sobo in našli v nji žensko služinčad. Dekle so obupano vile roke, debele rdečelične kuharice pa so z vso močjo udrihale po koščeni uskoških hrbtiščih. Sredi sobice pa je stala razkoračena Barbara in s svojo težo kljubovala uskoškim napadom.

(Se nadaljuje)

ANI ROSTOHAR

Najina mladost

Sedela sva v travi pod orehom. Okoli naju je bilo vse tiho, čisto tiho. Le sapica je včasih zmotila tišino in listje v vejah je zašelestelo. Šepetala sva, sanjala o sreči, o prihodnosti. Vse je bilo tako preprosto in lepo. V sinjini je viselo sonce.

Z roko v roki sva šla čez polje, sredi žita, ki je valovilo kot zlato morje. Tu in tam je nama pokimal mak. Držal me je preko ramen in kovala sva velike svetle načrte.

Potem so prišli. Odrgli so me od njega. Vedela sem, da jim bo pobegnil. Bil je v temnici, kjer so ga glodale stenice in uši, iz kotov so se plazile podgane, skozi linico je vanj bolščal stražar. Ko je prosil vode, ga je udaril po obrazu, slišal je prodirni smeh, njegov obraz se je zavrtel in opotekel se je v temo.

Nekega dne so prišli pome. Porinili so me na kamion med druge. Slišala sem, da nas bodo vse postrelili. Ko sem se med potjo onesvestila, me je vojak s čevljem brnil v obraz. In še zarezal se je ...

Pripeljali so nas do nekega gozda. Smreke so bile mrke in ob deblih so stali uklenjeni ujeti partizani. Proti njim so nas gnali. Hodila sem mimo njih in bilo me je sram. Rada bi bila tudi sama partizanka, ves čas v zaporu sem to želela. Ubijala bi sovražnike, vsaj enega, in potem bi sama laže umrla.

Gledala sem izmučene in okrvavljene obraze. Ko bi bila jaz ena izmed njih ... Borili so se, jaz pa sem bila v zaporu. Pustila sem, da so me uklenili in odpeljali. Le kje je on, s katerim sem sanjala o sreči? Najbrž se bije. Mogoče je prav zdaj ubil sovražnika, izdajalca? Ali je morda ranjen in umira. Ne, živ je, živ! Čutila sem to ...

Tedaj sem ga zagledala. Stal je ob deblu z dvignjeno glavo. V prsih me je stisnilo in naslonila sem se na sosedo. Smrekova debla so mi zaplavala pred očmi. Opohtela sem se. Ustrelili ga bodo ... Zakričala sem njegovo ime in glas mi je drhtel.

Dvignil je pogled. Na obrazu trpeč izraz. Čez nekaj časa me je poklical in rekel: »Pazi nase in ...« Krogla iz strojnice mu je prestrelila prsi in glas mu je zastal v grlu. In na koga, je hotel reči, na koga je mislil? Kletala sem in počasi ustala. Videla sem, kako je počasi ob deblu polzel proti zemlji. Skočila sem k njemu ...

»In na otroka. Ponosna bodi name ...« je zahropel. Potem se je zgrudil in njegov pogled je bil uprt vame. Velike, črne, široko razprte oči. V obraz je bil tako miren, usta je imel odprta od zadnjega samoglasnika. Tako mlad še ...

Neke roke so me surovo potegnile od njega. Otrsla sem se jih. Glavo sem dvignila visoko, izzivalno. Zdaj mi je bilo vseeno. On je umrl. Nisem se več bala umreti. Počasi sem stopala proti ženam, ki so gledale svoje može, kako umirajo. Tudi jokale so, ko so naperili strojnice proti nam, pa so zakričale in pogledale stran. Rafal smrtonosnega orožja je sekal zemljo tik pred našimi nogami. Hočejo prestrašiti ... Priprla sem oči in se zazrla k smrekam, v gozd, in dalje v nebo. Na oblaku, belem in samotnem, sem videla njega, ki si je tako mlad želel življenja, sreče. Padla sem na obraz.

Gvetke iz tujih logov

Velikega Gladstona so vprašali, koliko govorov lahko pripravi politik v enem tednu.

»To je zelo različno,« je odgovoril Gladstone. »Če je mož nadarjen in pameten, lahko sestavi samo enega; če je bolj povprečen, morda dva; če je cepec, pa tudi deset.«

Rado se zgodi, da spravi najpreprostejše vprašanje v zadrego tudi največjega učenjaka. To se je primerilo slavnemu prirodoslovcu in učenjaku Darwinu, ko mu je njegova mala nečakinja zastavila naslednjo uganko:

»Kaj ima mačka, česar nobena druga žival nima?« Darwin je dolgo premišljeval in ugalal in se nazadnje vdal. Deklica je bila na moč vesela, da je spravila učenjaka v tako zadrego.

»Oh, dragi stric,« je dejala, »kaj res ne veš tega! — Mucke vendar!«

Ko sem se zbudila, sem ležala v partizanski bolnišnici. Poleg mene si spala ti, vsa drobna in mila. Zvedela sem, da so prišli partizani in nas osvobodili. Hoteli so rešiti svoje tovariše, pa so prišli prepozno.

Kmalu sem okrevala. Ostala sem v bolnišnici. Obvezovala sem ranjence in veselilo me je, ko si rasla. Prišel je dan ki smo ga tako težko pričakovali. Tako nenadoma, da nismo mogli verjeti, čeprav smo že dolgo vedeli, da mora priti, da je tik pred nami.

Vrnila sem se k porušenemu domu. Začela novo življenje. Ti si mi pomagala. Rasla si in bila sem te vedno bolj vesela. Odšla si v šolo, se vrnila in spet odšla. Vedno je tako: greš in se nazadnje spet vrneš. Samo nekateri se včasih nikoli več ne vrnejo.

Pozabila sem na grozote vojne. Le pokvarjena roka me še spominja na kopito nemške puške. Toda nekaj tako velikega, kot je bil naš boj, se ne pozabi! In ko grem po polju, ko sedem pod oreh in ko te gledam, ko mi tečeš nasproti, se mi zdi, da prihaja on. Tako si mu podobna. Kakor bi bil on! Objamem te.

»Mama, poglej, kako je danes lep dan! Pojdiva po polju!«

»Da, pojdiva, da naju čas ne prehitil!«

In stečem med žito, med mak, po stezi. V krilu in srajci, bosa, z razpuščenimi lasmi. V njih se poigrava veter.

Mario L. Vilhar

UBEŽNIK

Tujina močno me vabila, kako po njej sem hrepenel! Čez mejo me je le zvabila.

Danes je nisem več vesel.

Med tujimi ljudmi živim, jezika njih ne poznam, nazaj po domu hrepenim, od tega ves sem že bolan.

Kaj mi je manjkalo doma, da sem vse zapustil! Moja ljuba starša oba!

Prokletstvo bi izustil.

SVEN AAGE BREMER

Peklenski načrt

Foster sam ni prav vedel, kako dolgo se je te noči ukvarjal s kriminalko, ko se mu je zazdelo, da je zaslišal lahko trkanje na okno.

Odložil je knjigo in se zazrl v predsobo, ki je imela okno z razgledom na vrt. Čeprav ni videl nikogar, je vendarle odprl vrata. Nenadoma je stal pred njim Burt, ki je bil kratek čas poročen z Mildred, preden je postala Fosterjeva žena.

Ko je Foster ponudil nepričakovanemu gostu, naj sede, se je Burt usedel na Mildredin stol na drugem koncu mize.

»Ali bi kaj popili?«

Burt je odkimal in pogledal na knjigo, ki jo je Forster odložil na mizici za kadilce. Že po ovitku je ugotovil, da je bila kriminalka.

»Vi torej radi berete kriminalne storitje?« je vprašal Burt. »Meni ne pomenijo mnogo. Večinoma so ti romani zasnovani preveč pretkano. Če bi že zakrivil umor, se ne bi posluževal takih zvijač. Navadno se nato preveč brihtni ljudje sami izdajo. Preskrben načrt more postati za ko-

ga prav usoden, a to zato, ker preveč pazi, da bi se točno držal načrta. In če se potem nekaj vmeša, kar ni bilo v načrtu ...«

»Gotovo imate prav,« ga je prekinil Forster in se trudil kazati zanimanje, kot ga je pač treba pokazati vsakemu znancu.

Burt je sedel in buljil predse. Nič ni kazalo, da bi nameraval kmalu oditi. Čez čas je nadaljeval: »Seveda to ne pomeni, da si ne bi pripravil nobenega načrta. To bi bilo ... kakor da bi jadral po morju s čolnom brez krmila. Toda načrt bi moral biti tak, da ga je moč vsak čas spremeniti. Da ostanem pri sliki čolna: ravnal bi tako, da bi mogel pristati v vsakem pristanišču, ki mi ustreza. Menim, da bi moral to biti tak načrt, ki se da spremeniti vsak čas, če okoliščine tako narekujejo.«

Forster je prikimal, čeprav je komaj še poslušal.

»Saj tudi ni tako enostavno najti primera,« je nadaljeval nočni obiskovalec. »Toda poskusil bom vendarle. Miselne igre so v določenih pogojih včasih prav zabavne. Če bi, na primer, hotel priti k vam, da vas umorim, bi prišel v času, ko bi zanesljivo vedel, da ima služkinja prosto in je Mildred v svoji sobi. Slednjič Mildredine navade poznam. Luč njene spalnice v gornjem nadstropju je tudi točno ob desetih ugasnila. To sem mogel videti s ceste.« Burt je to pripovedoval v najbolj ravnodušnem tonu. »In seveda ne bi pozvonil, ampak bi potrkal na okno.« Pri tem je Forsterja, ki je počasi postajal živčen, prodiral s svojimi očmi. »Mildred ne ve, da sem tu. Sicer pa bi bil moj motiv kaj hitro pojasnjen: vi ste razdrli moj zakon.«

»Zdaj mi je pa dovolj!« je prekinil Forster nezaželenega gosta. »Sami prav dobro veste, da sta bila z Mildred že v ločitvi, ko sem jo spoznal pri vas.« Hotel je vstati, a je takoj zopet omahnil na stol, ko je v Burtovi orokavičeni roki zagledal pištolo.

Burt se je smehljaj. »Da, nosim ro-

kušal pomirili. »Tisočkrat vas prosim oprostčenja. Storil sem samo svojo dolžnost. Zato vas nihče ne sumniči. Saj ste bankovce lahko dobili od koga drugega ...«

»Ti so popolnoma novi iz banke, in ta ne izdaja ponarejenega denarja,« me je nespravljivo zavrnil, mi s trdo kretnjo iztrgal denar iz roke, ga vtaknil v predal svoje aktovke in se obrnil proti vratom.

»Ampak Edvard,« je razočarano vzkliknila njegova žena, »Saj mož ni mislil tako.« Z eno samo kretnjo je odrinil vrata, »Ne dovolim, da me žalijo. Pridi! Greval!«

»Edvard pomiri se,« se je dobrikala. »Saj veš, da tako broško že dolgo iščeva. In zdaj, ko sva jo končno le našla ...« Mož se je obotavljal. Izrabil sem priložnost in se še tisočkrat opravičil, razlagal svoje stališče in prosil za dobrohotno razumevanje.

Nejevoljno se je mož obrnil, odprl aktovko, mi vrgel bankovce na mizo, vzel mali zavitek z broško in odšel.

Olajšano sem zadihal. Pobral sem bankovce in stopil k blagajni. Nezavedno sem jih opazoval in vzel lupo v roke. To si moram zapomniti: tu zgoraj na levi mora pri ponarejenih manjkati lok ... Otrpnil sem in brez diha gledal skozi lupo. Srce mi je začelo divje razbijati. S tresočimi rokami sem potegnil proč zgornji bankovec, potem še enega, še enega — vseh devetindvajset! Izčrpan sem se zgrudil na najbližji stol. Nenadoma sem razumel njuno igro: Ti bankovci so bili ponarejeni!

kavice,« je rekel. »Saj sem si mogel misliti, da boste presenečeni, ko me boste zagledali, pa mi boste pozabili dati roko. Če pa bi to vendarle poskušali, bi se bil opravičil z izpuščajem na roki. Saj je tako enostavno prevariti dobrodušne ljudi. Vi in Mildred sta me tudi prevarila!«

Zopet si je Burt privoščil kratek odmor. Toda odmor je morda več povedal, kakor bi mogle povedati besede. »Sprva sem imel namen, da vam potem, ko vas ustrelim, potisnem pištolo v roko. To bi bilo videti kot samomor. Vendar sem moral načrt spremeniti, kakor sem vam že poprej lahko nakazal. Takoj sem namreč videl, da stojita obe čajni skodelici, vaša in Mildredina, na mizi druga ob drugi. Pri tem mi je bilo takoj jasno, da sta z Mildred preživela prijeten večer. Prav zato sem tudi ...«

»Znoreli ste,« je dejal Forster s hripavim glasom. »Prosim vas, ne vlačite Mildred v to zadevo!«

»Z menoj nihče ni imel usmiljenja,« je hladno odvrnil Burt. »Zato tudi nimam vzroka, da bi vam ali Mildred prizanašal. Toda po vseh sedanjih okolištnostih moram misel o samomoru zavreči. Kakšen razlog bi imeli za samomor? To bi bilo videti preveč konstruirano. Toda ko sem videl obe skodelici tako drugo poleg druge, se mi je porodila nova misel: vsa stvar bi morala vzbuditi sum, da sta se predtem prepirala. To je dosti bolj verjetno. Ali se vam ne zdi? Kdor pozna Mildredin temperament in njene muhe, bo takoj tudi vedel, da sta se večkrat prepirala. Kolikokrat je izzvala najbolj nesmiseln prepir, ko sva sedela pri čaju! Pri vas je verjetno bilo prav tako. Tudi služkinja bi gotovo mogla pričati o tem.«

»Za božjo voljo ...« je vzkliknil Forster.

Burt ga je takoj ustavil. »S tem sem hotel samo povedati, da je med vama prišlo pri čaju do prepira in je bila Mildred vsa iz sebe. To je bilo vedno tako, kadar nekaj ni šlo po njeni trmasti volji. Torej je vzela pištolo in streljala na vas. Rekonstruiram: nihče ne ve, da sem bil pri vas. Odklonil sem pijačo, ki ste mi jo ponudili, prav tako tudi cigareto. Za mano ne bo sledu, tudi sem bil dovolj pameten pa sem vse prilagodil dejanskemu stanju. A kdo bo še mislil na Mildredin zakon?«

»Toda orožje,« ga je prekinil Forster. »Jaz nimam strelnega orožja!«

Burt se je omalovažujoče zasmejal: »To je Mildredina pištola.« V njegovem glasu je zvenelo zmagozlavje: vedel je, kako porazno bo ta odgovor vplival na Forsterja. »Pištolo ima Mildred še iz časa vojne, ko je bila v danskem podtalnem gibanju. Ko me je zapustila, je pozabila vzeti orožje s seboj, pozneje pa se zanj nihče ni več brigal! Stevilka pištole je registrirana skupno z Mildredinim imenom.«

Nekaj časa je Burt sedel molče in opazoval svojo žrtev. »Ko vas bom ustrelil,« je nadaljeval, »stopim gor in ustrelim še Mildred. Stisnil ji bom pištolo v roko: tako bo videti, kakor da je storila samomor potem ko vas je ustrelila. Takoj sem svoj načrt prilagodil novo nastalemu položaju in sem s tem zelo zadovoljen.«

Forster je zmogel samo še globoko in brezmočno stokanje. Burt je imel situacijo v rokah in tako tudi vse možnosti, da svoj peklenski načrt uresniči. Kaj je pomagalo Forsterju, da je mož, ki je z Mildredino pištolo meril nanj, bil očitno blazen?

Burt je z mirnim nasmehom dvignil pištolo. »Zdaj bi vas in Mildred mogel rešiti samo še čudež,« je rekel, ko se je sklonil čez mizo.

V tem hipu je pričel divje zvoniti hišni zvonec.

Sele ko je ležal Burt na tleh in se vžijal pod železnim Forsterjevim prijemom, se je slednjemu posvetilo, kaj je njemu in Mildred rešilo življenje:

Ko je Burt hotel sprožiti pištolo, se je premaknil naprej in pri tem stopil na zvonec, ki je bil nameščen pod preprogo. Mildred se ga je posluževala, kadar je hotela poklicati služkinjo.

SPORTNI VESTNIK

V NEDELJO NA LJUBELJU:

Mednarodne moto-cross dirke

za „Veliko nagrado Jugoslavije“

Ob udeležbi tekmovalcev iz mnogih evropskih držav se bodo v nedeljo odvijale na Ljubelju tradicionalne moto-cross dirke za »Veliko nagrado Jugoslavije«. Poleg Jugoslavije so udeležence tega tekmovanja prijavile še Avstrija, Danska, Francija, Madžarska, Nizozemska, Zahodna Nemčija, Sovjetska zveza, Švica, Švedska in Amerika, prav tako pa računajo z udeležbo tekmovalcev tudi iz Italije, Bolgarije, Češkoslovaške, Luksemburga, Vzh. Nemčije, Belgije in Finske, morda pa celo iz Nove Zelandije in Avstralije. Za mednarodni značaj prireditve je torej poskrbljeno in če upoštevamo, da bodo šli na štart tudi mnogi mednarodno znani tekmovalci, potem smo lahko prepričani, da bo nedeljska prireditev na Ljubelju spet velika privlačnost za ljubitelje tega športa.

Tekmovalna proga za letošnjo prireditev je bila preurejena ter je nekoliko daljša in tudi zahtevnejša od prejšnjih, zato bodo morali tekmovalci pokazati vse svoje sposobnosti in znanje. Tekme se bodo odvijale na krožni progi, ki je dolga 1500 m, ima dva blažja in

en strm vzpon, tri spuste ter večje število prirodnih skokov. Širina steze na najožjem delu znaša 6 m, podlaga je travnata, na kratkem odseku kakih 20 m pa močvirnata.

Tekmovanje bo v dveh kategorijah, in sicer za motorje do 250 cm in 500 cm. Razred 250 cm bo moral prevoziti dvakrat 12 krogov, skupno torej 36 km, razred 500 cm pa dvakrat 15 krogov oziroma 45 km. Za zmagovalce so predvidene lepe nagrade: trije najboljši v vsakem razredu dobijo pokal, lovorov venec in denarno nagrado.

Prireditelji pa bodo dobro poskrbeli tudi za gledalce. Na kraju prireditve bodo številna gostinska podjetja nudila poleg običajne hrane in pijače tudi znane jugoslovanske narodne specialitete. Prav tako bo poskrbljeno za parkirne prostore in brezplačno odvijanje prometa. Vstopnice stanejo v predprodaji 300 din in na dan prireditve 500 din, za otroke pa 200 din. Začetek prireditve je ob 14. uri na znani ljubeljski progi, oddaljeni kakih 5 kilometrov od Tržiča.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00
Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.03 Za gospodinjstvo — 11.10 Ljudske viže — 11.45 Oddaja za podoželje — 12.00 Opoldanski zvonovi — 12.40 Deželna poročila — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 14.55 Posebej za vas — 16.00 Glasba zate — 16.55 Kulturna poročila — 17.00 Popoldanski koncert — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila.

Sobota, 18. 9.: 8.05 Naš domači vrt — 8.15 Zveneci jutranji pozdrav — 8.45 Domača književnost — 14.15 Pozdrav nate — 15.30 Aelia, žena Norika — 16.00 Iz vseh dolin zvani — 16.30 Iz naše knjige za goste — 17.00 Sport in glasba — 18.00 Kulturni razgledi — 19.10 Odmev časa — 20.15 Feliks Culpa, pripovedka — 20.45 Koncert dunajskih filharmonikov — 22.15 Plesna glasba.

Nedelja, 19. 9.: 7.00 Majhen jutranji koncert — 8.05 Kmetijska oddaja — 9.05 Favoriti popevk — 11.00 Dunajski zajtrk v zelenem — 12.45 Ogledalo Mesnega gledališča — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domačih krajev — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Plesna glasba — 18.05 Samo veselje z glasbo — 19.30 Sport — 20.10 Pridi na sestanek.

Ponedeljek, 20. 9.: 8.00 Ljudske pesmi — 8.45 Ljudska glasba iz tujih dežel — 15.15 Komorna glasba romanlike — 15.45 Kmečka knjižna polica — 16.00 Ljudska glasba — 18.25 za vas, za vse — 17.00 Zvoki iz časov Raimunda — 18.15 Tisk in gospodarstvo — 18.35 Oddaja za mladino — 20.15 Od predsodbe do zločina — 20.30 Iz življenja koroške glasbe — 21.30 To se baba veseli.

Torek, 21. 9.: 8.15 Jutranji koncert — 15.30 Ljudske pesmi — 15.45 Ljudstvo in dežela — 16.55 Kulturne vesti — 18.25 Če mene vprašate — 18.35 Literarna oddaja — 20.15 „Umiranje“, radijska igra — 21.25 Godba na godala — 22.15 Glasba pozna v noči.

Sreda, 22. 9.: 8.00 Zveneci jutranji pozdrav — 8.15 Jutranji koncert — 15.30 Ljudske pesmi — 15.45 Predstavljam vam: Gunhild Bohm — 16.55 Kulturne vesti — 18.15 Pomoč vsakdo potrebuje — 18.30 Znanstvena govorila — 20.15 „Ples v maskah“, opera.

Četrtek, 23. 9.: 8.15 Jutranji pozdrav — 15.15 Ura pesmi — 15.45 Ljudske pesmi — 17.00 Dunaj ima vedno sezono — 18.05 Kmečka oddaja — 18.35 Mladinska oddaja — 20.15 Koroške pripovedke — 21.00 Za filateliste — 21.10 Zveneci alpska dežela — 22.15 Zabavna glasba.

Petek, 24. 9.: 8.00 Zveneci jutranji pozdrav — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Kulturno ogledalo — 17.00 Glasba ob blizu in daleč — 18.00 Na obisku pri koroških godbah na pihala — 18.35 Kaj pravi industrija — 20.15 Seine — Donava — 20.45 Evergrenns, danes z Dunaja — 21.00 Glasbene šarade — 22.15 Koncert moskovskega radijskega orkestra.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.55, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.30 Dobro jutro — 6.15 Z glasbo v dan — 6.40 Jutranja opazovanja — 6.50 Pestro mešano — 7.20 Jutranja gimnastika — 11.00 Veseli ob enajstih — 11.45 Za avtomobiliste — 14.50 Objave iz Avstrije — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.15 Reporterji med poljo — 18.00 Glasbena oddaja s plošč — 19.20 Kaj slišimo danes zvečer — 21.55 Športni komentar — 22.10 Pregled po svetu.

Sobota, 18. 9.: 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.45 Zabavni zvoki — 10.00 Glasba za zabavo — 13.20 Odmev iz Avstrije — 13.55 Agrarna politika — 14.00 Godba na pihala — 15.05 Dunajska glasba — 16.00 Za delovno ženo — 18.25 Ekumenski koncil — 19.10 Oddaja vicekanlerja — 20.15 Avstrijska hiš parađa — 21.45 Sport.

Nedelja, 19. 9.: 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega? — 9.45 Klavirske igre — 10.15 Glasbena mešanica — 11.15 Dunajski simfoniki — 13.10 Za avtomobiliste — 14.30 Beli golob ponoči, roman — 15.00 Ljud-

stvo in domovina — 16.00 Glasba ne pozna meja — 18.25 Glasba v mraku — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.30 Melodije za nedeljski večer — 20.15 Sto let Broadway — 21.15 Mi in naš čas — 22.20 Komorna glasba.

Ponedeljek, 20. 9.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Solska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.35 Solska oddaja — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.20 Sodobni avstrijski komponisti — 14.35 Ljudska glasba — 15.05 Solska oddaja — 15.35 Zaljubljene gosli — 16.00 Otroška ura — 16.30 Koncertna ura — 17.25 Čitali smo za vas — 17.40 Oddaja za ženo — 19.30 Slavnostne igre iz Bayreutha — 20.45 Za ljubitelja resne glasbe — 21.55 Sport.

Torek, 21. 9.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Solska oddaja — 13.30 Znanj orkestri — 15.05 Solska oddaja — 15.35 Poteleje je minilo — 16.00 Črni križ na belem polju — 17.25 Znanje za vse — 17.50 Esperanto — 19.30 Paleti z nami — 20.30 Robert Stolz dirigira svoja dela — 21.30 Lahko govorimo o tem — 22.15 Komorna glasba.

Sreda, 22. 9.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.30 Solska oddaja — 13.20 Teden dni pri združenih narodih — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.10 Sodobni avstrijski komponisti — 14.35 Pisma ljubezni — 15.05 Solska oddaja — 15.35 Zabavna glasba — 16.00 Moderni misteriji — 17.40 Domači zdravnik — 18.00 Popevke — 19.30 Halo, tenagerji! — 20.15 Vseh devet — 22.15 Tretje znamenje.

Četrtek, 23. 9.: 8.10 Dobrodošli v Avstriji — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 13.30 Majhen opoldanski koncert — 14.15 Znanj orkestri — 14.35 Ljudske pesmi in plesi — 15.05 Solska oddaja — 16.30 Koncertna ura — 17.25 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 17.40 Ženska oddaja — 19.30 Glasba Olmarja Nussia — 20.00 Vindobona prekrasno mesto — 22.15 Literarni portret.

Petek, 24. 9.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.10 Solska oddaja — 13.20 Intermezzo — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.15 Sodobni komponisti — 14.35 Ljudske pesmi — 15.35 Glasba Nica Dostala — 16.00 Otroška ura — 16.30 Lepa pesem — 17.25 Znanje za vse — 19.30 Komedija — 21.00 Mi in gore — 21.25 Septembrski nohturno.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 18. 9.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca — 18.25 Na dom obujaj mi spomin.

Nedelja, 19. 9.: 7.30 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 20. 9.: 14.15 Poročila, objave, pregled sporeda — Iz popolne torbe — Za športnike — 18.00 Za našo vas.

Torek, 21. 9.: 14.15 Poročila, objave — Živo srečanje z Valentinom Polanškom.

Sreda, 22. 9.: 14.15 Poročila, objave — Kar želite zaigrati.

Četrtek, 23. 9.: 14.15 Poročila, objave — Iz zdravniške beležnice — Umetne pesmi.

Petek, 24. 9.: 14.15 Poročila, objave — Od petka do petka — Igrajo Veseli planšarji.

RADIO LJUBLJANA

oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 202,4 — 202 m.

UKV frekvence 80,5 — 92,9 — 94,1 — 90,5 — 97,9 MHz.

Poročila: 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen v nedeljah): 4.30 Dobro jutro — 11.00 Turistični napotki — 12.30 Kmetijska oddaja — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Popoldanski koncert — 19.05 Glasbene razglednice — 22.10 Plesna glasba.

Sobota, 18. 9.: 7.15 Glasba za razvedrilo — 8.05 Domače pesmi in napet — 8.25 Koncertne skladbe — 9.25 Slovenski skladatelji mladini — 10.15 Pesmi in plesi narodov Jugoslavije — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 12.50 Odalmki iz Smetanove opere „Dalibor“ — 12.40 Prek sončnih dobav — 14.05 Lirične melodije — 14.35 Voščila — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.20 Zabavni intermezzo — 15.30 Moški zbor „Zarja“ — 17.05 Gremo v kino — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.15 Popevke tega tedna — 18.45 S knjižnega trga — 20.00 Sodobni večer s plesom.

Nedelja, 19. 9.: 6.05 Poročila — 6.30 Napotki za turiste — 7.15 Kaj pa ti vriskaš — 8.05 Mladinska igra — 8.45 Iz albuma skladb za mladino — 9.05 Voščila — 10.00 Se pomnite, tovariši — 10.20 Partizanske pesmi — 10.40 Lahka glasba — 12.50 Voščila — 13.30 Za našo vas — 13.45 Pred domačo hišo — 15.05 Vedri zvoki — 15.30 Humoreska tedna — 15.50 Kilara v filmu — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Majstrske partiture — 21.10 Melodije raznih narodov.

Ponedeljek, 20. 9.: 7.15 V svetu lahke in operetne glasbe — 8.05 Beneški fantje in Kvintet Milana Vilka — 8.30 Domači ansambli zabavne glasbe — 9.00 Za mlade radovedneže — 10.15 Ljudske pesmi iz severne Hrvat-

PEČI STEDILNIKE

v največji izbiri dobavi

Podjunska trgovska družba
bratje Rutar & Co.

Dobri vas - Eberndorf

tel. 0-42-36 281

ske in Dalmacije — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 12.40 Slovenske narodne ob spremljavi klavirja — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 S polji po Italiji — 14.35 Voščila — 15.20 Zabavni intermezzo — 15.30 Zbor radija Sarajeva — 17.05 Operni koncert — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.15 Zabavna glasba — 18.45 Nava v znanosti — 20.00 Igrali smo vam — 20.45 Koncert komornega zbora RTV Ljubljana — 22.10 S popevkami po svetu.

Torek, 21. 9.: 7.15 Otroške igre — 8.05 Od melodije do melodije — 9.25 Pozdrav najmlajšim — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 12.40 Čez hrib in dol — 14.35 Robert Schumann v svoji solistični glasbi — 15.30 V lopek nasvidenje — 17.05 Simfonična glasba — 18.15 Slovenski vokalni solisti — 18.45 Na mednarodnih križpoljih — 20.00 Majhen recital pianista Marjana Lipovška — 20.20 Radijska igra — 21.16 Srečadnji večer.

Sreda, 22. 9.: 7.15 Kakor bela galabica — 8.05 Zabavne melodije — 8.25 Naše pesmi in plesi — 9.00 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.15 Mladinski zbori pojo — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.30 Človek in zdravje — 21.00 Turistični napotki za tuje goste — 12.05 Iz Kozinove opere „Ekinokcij“ — 12.40 Slovenske narodne melodije — 14.35 Iz koncertov in simfonij — 15.20 Zabavni intermezzo — 15.30 Poje sindikalni zbor madžarskih gradbenikov — 17.05 Koncert — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Janko in Metka, opera — 22.10 Od popevke do popevke.

Četrtek, 23. 9.: 7.15 Igramo za razvedrilo — 8.25 Zabavni zvoki — 9.25 Instrumentalne skladbe za mladino — 9.40 Od melodije do melodije — 10.15 Z našimi opernimi pevci — 12.40 Čez zelene trate — 14.05 Slovenski skladatelji v svojih skladbah — 14.35 Voščila — 15.30 Igrajo tuje pihalne godbe — 17.05 Simfonična glasba — 18.15 Turistična oddaja — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Četkovi večer domačih pesmi in napetov — 21.00 Lirika skozi čas.

Petek, 24. 9.: 8.05 Zabavni zvoki — 8.35 Vrisk in smeh — 9.00 Pionirski tednik — 9.30 Slovenske narodne pesmi v raznih izvedbah — 10.15 Veliki orkestri — 12.05 Odalmki iz Mozartovih oper — 12.40 Skozi vas — 14.35 Orkester RTV Ljubljana — 15.20 Napotki za turiste — 15.30 Sovjetske revolucionarne pesmi — 17.05 Koncert po željah — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.45 Festivalno podelje — 20.30 Zborovske skladbe Marka Tajčevića — 21.00 Ansambel Jožeta Kampača.

RADIO TRST

Sobota, 18. 9.: 11.45 Pihalne godbe — 12.15 Največ, najvišje, najdalje — 13.30 Glasbena popolnjenje po Evropi — 15.00 Za avtomobiliste — 17.00 Pevski zbori Furlanije-Juljske krajine — 17.20 Drugi vatikanski koncil — 19.15 Polarna srečanja — 20.45 Moški vokalni kvintet „Zarja“ — 21.00 Zoročenca — 21.45 Vabilo na ples.

Nedelja, 19. 9.: 8.30 Kmetijska oddaja — 10.30 Poslušali boste — 11.15 Oddaja za najmlajše — 12.00 Nabožne pesmi — 15.30 „Zlat dež“, drama — 17.30 Popoldanski ples — 20.30 iz folklor — 21.00 Vokalni ansambel Chapman College Madrigal Singers.

Ponedeljek, 20. 9.: 11.45 Italijanski akvarel — 13.30 Glasbeni kontrasti — 18.00 Na vse, toda o vsem — 19.00 Slovenski solisti — 20.35 Knez Igor, opera (prva in drugo dejanje).

Torek, 21. 9.: 11.45 Veseli motivi — 12.15 Naš vrt — 18.30 Skladatelji naše dežele — 19.15 Današnje otroške igre — 20.35 Knez Igor, opera (tretje in četrto dejanje).

Sreda, 22. 9.: 12.00 Kuga v Milanu — 18.00 Ne vse,

Ta teden vam priporočamo:

Branje za šolsko mladino

- **MOJCA BERE**, berilce za 1. in 2. stopnjo dvojezičnih ljudskih šol, 104 str., ilustr., br. 12 šil.
- **Ivan Cankar: ČRTICE**, zbirka najlepših spisov velikega slovenskega pisatelja, 160 str., ilustr., br. 13 šil.
- **Tone Seliškar: BRATOVŠČINA SINJEGA GALEBA**, priljubljena mladinska povest, 96 str., ilustr., karl. 25 šil.
- **Jurčič-Kersnik: ROKOVNJAČI**, zgodovinski roman iz 19. stoletja, 204 str., ilustr., br. 13 šil.
- **Prežihov Voranc: SOLZICE**, zbirka mladinskih povesti koroškega slovenskega pisatelja, 112 str., ilustr., pl. 27 šil.
- **Fran Levstik: MARTIN KRPAČ Z VRHA — POTOVANJE IZ LJITJE DO ČATEŽA**, 76 str., slik. priloge, pl. 23 šil.
- **Josip Jurčič: DESETI BRAT**, prvi slovenski roman, 176 str., slik. priloge, br. 13 šil.
- **Fran S. Finžgar: POD SVOBODNIM SONCEM**, zgodovinski roman o starih Slovenih, 464 str., pl. 76 šil.
- **Janko Kersnik: CIKLAMEN — AGITATOR**, dva romana, 184 str., slik. pril., br. 13 šil.
- **France Bevk: IZ ISKRE POŽAR**, zgodovinska povest za mladino, 112 str., ilustr., br. 10 šil.
- **Janez Trdina: ROŽE IN TRNJE**, zbirka narodopisnih slik, 256 str., ilustr., polusnje 34 šil.
- **Oskar Hudales: UGRABLJENI BOGOVI**, mladinska povest o daljni Indoneziji, 156 str., ilustr., ppl. 20 šil.
- **Josip Sritar: ZIMSKI VEČERI**, zbirka pesmi, igrice in povesti za mladino, 208 str., br. 19 šil.
- **Ksaver Meško: MLADIM SRCEM**, zbirka mladinskih povesti, 112 str., ilustr., br. 5 šil.
- **Sonja Sever: ZVESTI TOVARIŠI**, povest o prijateljstvu med človekom in živaljo na daljnem severu, 160 str., ilustr., br. 7 šil.
- **Venceslav Winkler: PETELINJE PERO**, dve zgodovinski povesti za mladino, 96 str., ilustr., br. 10 šil.
- **Anton Ingolič: TAJNO DRUŠTVO PGC**, vesela zgodba o navihanih prvoločkah, 180 str., ilustr., ppl. 21 šil.
- **France Bevk: ČRNI BRATJE**, mladinska povest iz vojnih časov, 88 str., ilustr., br. 5 šil.

»Naša knjiga«, Celovec, Wulfengasse

TELEVIZIJA

AVSTRIJA

Sobota, 18. 9.: 17.45 Za otroke — 18.35 Kaj vidimo novega? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kabala in ljubezen — 22.45 Čas v sliki, nato špionažni film.

Nedelja, 19. 9.: 17.03 Za otroke — 17.40 Svet mladine — 18.10 Oddaja za družino — 19.00 Družina Leitner — 19.30 Sport — 20.10 Poročila — 20.20 „Neumna dekla“, komedija — 21.50 Boseda za nedeljski večer.

Ponedeljek, 20. 9.: 18.30 Tečaj francoščine — 19.00 Kilara za vse — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Gospa Maigret kot defektiv — 21.10 Sportno omizje.

Torek, 21. 9.: 18.30 Angleščina — 19.00 Ne obupajte, vprašajte Stangla — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Enaindvajset — 21.00 Horizonti.

Sreda, 22. 9.: 11.00 Gospa Maigret kot defektiv — 17.03 Za otroke — 17.25 Miu-wau, film — 17.35 Sportni ABC — 18.30 Tečaj francoščine — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Poletni karusel 1965 — 21.05 Kaj menite vi?

Četrtek, 23. 9.: 18.30 Angleščina — 19.00 Sport — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Vaš nastop, prosimo — 21.00 Komedija.

Petek, 24. 9.: 11.03 Tako zelena je bila moja dežela — 18.30 Oddaja za kmetje — 19.00 Trg za konec tedna — 19.30 Čas v sliki — 20.16 Spominjate se še — 21.15 Prometni pregled — 21.15 Jazz in Amerika.

JUGOSLAVIJA

Sobota, 18. 9.: 18.40 Poročila — 18.45 Za otroke — 19.30 Vsako soboto — 19.45 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.30 Jazz — 20.40 S kamerama po svetu — 21.10 Humorišna oddaja — 22.00 Obzornik — 22.15 Serijski film.

Nedelja, 19. 9.: 9.00 Lutkarna oddaja — 9.30 Kmetijska oddaja — 10.15 Narodna zabavna glasba — 20.00 Dnevnik — 20.45 Glasbena oddaja — 21.45 Serijski film — 22.35 Nedeljska TV konferenca — 23.35 Poročila.

Ponedeljek, 20. 9.: 17.00 Ruščina — 17.30 Govorimo angleško — 18.00 Za otroke — 18.25 Obzornik — 18.45 Mal za vsakogar, nekaj za vse — 19.15 Tedenski športni pregled — 19.55 Lahko noč, otroci — 20.00 Dnevnik — 20.30 Drama — 21.30 Biseri glasbene literature — 21.45 Naš teleobjektiv.

Sreda, 22. 9.: 10.00 TV v šoli — 16.50 Govorimo rusko — 17.10 Užimo se angleščini — 17.40 Tiktak — 17.55 Pionirski studio — 18.25 Obzornik — 18.45 Resna glasba — 19.15 Filmski pregled — 19.45 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.30 Večerna šola, humoristična oddaja — 21.30 Kulturna panorama — 22.10 Obzornik.

Četrtek, 23. 9.: 10.00 TV v šoli — 16.10 TV v šoli — 16.40 Ruščina — 17.10 Govorimo angleško — 17.40 Za otroke — 18.25 Obzornik — 18.45 Po Jugoslaviji — 19.10 Zabavna glasbena oddaja — 19.40 Kaleidoskop — 20.00 Dnevnik — 20.30 Narodna glasba — 20.40 Igra — 21.10 Kinoleka — 21.40 Obzornik.

Petek, 24. 9.: 10.00 TV v šoli — 16.40 Govorimo rusko — 17.00 Učimo se angleščini — 18.00 Za otroke — 18.25 Obzornik — 18.45 Tribuna — 19.15 Kulturni film — 19.45 Akcija — 20.00 Dnevnik — 20.30 Celovečerni film — 22.00 Obzornik.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Blaž Singer, uredništvo in uprava: Celovec - Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. — Tiske Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: Celovec - Klagenfurt 2, Postfach 124.

toda o vsem — 21.00 Simfonični koncert komornega orkestra „Alessandro Scarlatti“.

Četrtek, 23. 9.: 11.45 Italijanski pevci in ansambli — 12.15 Spoznavajmo Italijo — 18.50 Violinske skladbe — 19.15 Zlata žlica — 21.00 Knjižni molji, igra.

Petek, 24. 9.: 11.45 Revija solistov — 12.15 Zenski tednik — 19.00 Koncertisti naše dežele — 19.45 Od Julijce do Jadrana; pravljice, pripovedke in legende — 20.35 Gospodarstvo in delo — 21.00 Koncert operne glasbe.

3% Sonderrabatt
für alle Hochwasserschädigten
geben wir sofort allen unseren Freunden und Kunden in den Katastrophengebieten für alle Bestellungen bis zum 1. November 1965. Mit dieser Maßnahme wollen wir in unserem Rahmen dazu beitragen, allen Hochwasserschädigten ein wenig zu helfen. Bitte senden Sie Ihre Bestellung oder Kataloganforderung an das
Internationale Groß